

Täysistunto

Maanantai 6.4.2020 klo 16.36—20.46

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 5/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.36 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen hallintovaliokunnan mietintöä. — Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusista väliaikaisista toimenpiteistä, joilla tähdätään etenkin Suomessa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työpanoksen nykyistä joustavampaan hyödyntämiseen koronaepidemian oloissa.

Koronavirusepidemiasta johtuen suuri määrä ihmisiä on lomautettuna. Lomautettavien määrä kasvaa, ja samalla työttömäksi jäämisen uhka on kasvanut. Käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan valtaosa tällaisista työntekijöistä tulee matkailu-, hotelli-, ravintola-, kulttuuri- ja palvelualoilta. Näiden alojen työntekijöiden joukossa on myös paljon Suomessa työssä olevia ulkomaalaisia.

Esityksen mukaan epidemian aikana haasteena on saada riittävästi työvoimaa etenkin kausityöntekijöitä tarvitseville puutarha-, maatalous- ja luonnontuoteteollisuusaloille mutta myös rakennusallalle ja telakkateollisuuteen sekä energia-, teknologia-, logistiikka- ja kuljetusaloille. Sen vuoksi tarkoitus on, että etenkin lomautettuja ja työttömiksi jääviä työperusteisilla oleskeluluvilla maassa olevia ulkomaalaisia voitaisiin hyödyntää joustavammin näiden alojen työtehtävissä ja etenkin maatalouden kausityössä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä hallituksen esityksen tavoitetta lisätä työvoiman tarjontaa ensisijaisesti kotimaassa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten keskuudessa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ja että sen valmistelu on ollut kiireellistä ja sen vuoksi on ollut tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista. Valiokunta ymmärtää asian kiireellisyyden mutta toteaa myös, että tästä huolimatta hallituksen esitys olisi tullut valmistella ainakin yhteistyössä ulkomaalaislainsäädännön kokonaisuudesta vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

taavan sisäministeriön ja Migrin kanssa. Tällaisella yhteistyöllä olisi valiokunnan mukaan voitu välttää niitä epäselvyyksiä, ristiriitoja ja muita ongelmakohtia, joita esitykseen ja sen perusteluihin jäi. Hallituksen esityksen perustelujen ja ehdotetun lainsäädännön perusteella on vaikea päätellä esimerkiksi sitä, mikä on kaikkien ehdotusten oikeudellinen sisältö.

Esityksessä muutettavaksi esitettävät lait ovat ulkomaalaislaki ja kausityölaki. Valiokunnan mietinnön mukaisesti muutetaan lisäksi ulkomaalaislain maahantuloa ja maastalähtöä, oleskelua ja työntekoa koskevia säännöksiä. Hallituksen esitykseen siis sisältyvät vain nämä kaksi ensin mainittua lakiehdotusta, mutta valiokunta esittää muutettavaksi myös kahta muuta lakia. Valiokunta korostaa selvyyden vuoksi, että ehdotetuilla säännöksillä ei muuteta ulkomaalaislaissa tai muissa laeissa säädettyjä maahantulon eikä luvan myöntämisen edellytyksiä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislakiin lisättäväksi väliaikaisesti uusi pykälä ja kausityölakiin samoin. Niiden ehdotetaan olevan voimassa joulukuun loppuun asti. Ehdotetun uuden ulkomaalaislain säännöksen mukaan ulkomaalaislain nojalla myönnetty oleskelulupa tai viisumi oikeuttaa työntekoon kaikilla huoltovarmuuden tai työmarkkinoiden toimivuuden kannalta olennaisilla aloilla ja tällaisissa tehtävissä. Kausityölakiin ehdotetun uuden säännöksen mukaan työntekoon oikeuttaa lisäksi myös kausityötodistus. Ajatus näyttäisi valiokunnan mietinnön mukaan olevan, että viittaus kaikkiin ulkomaalaislain nojalla myönnettyihin oleskelulupiin ulottaisi sääntelyn koskemaan myös muiden lakien perusteella oleskeluluvilla maassa laillisesti oleskelevia. Valiokunnan mielestä tämä ei kuitenkaan ole mahdollista.

Valiokunta ehdottaa myös suoraan laissa määriteltäväksi ne alat, joilla ulkomaalainen voi huoltovarmuuden tai työmarkkinoiden toimivuuden kannalta työskennellä vallitsevissa poikkeusoloissa. Tarkemmin lakiin otettavien toimialojen tehtävät määriteltäisiin annettavalla asetuksella.

Valiokunta toteaa myös, että hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten tavoitteena on tukea osaltaan huoltovarmuustavoitteiden toteutumista. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään pienentämään rajaliikenteen rajoittamisesta aiheutuvia elinkeinoelämän vahinkoja lisäämällä työvoiman tarjontaa kriittisillä aloilla.

Valiokunta ehdottaa merkittäviä muutoksia hallituksen esityksessä ehdotettuihin 1. lakiehdotukseen ulkomaalaislaista ja 2. lakiehdotukseen kausityölaista ja lisäksi siis kahden hallituksen esitykseen sisältyvän voimassa olevan lain muuttamista. Valiokunta ehdottaa myös, että 1., 3. ja 4. lakiehdotus koskevat vain lakien voimaantullessa oleskeluluvan omaavia ulkomaalaisia. Sen sijaan 2. lakiehdotusta, joka koskee kausityöntekijöitä, ei koske tämä kyseinen rajoitus. Valiokunta myös ehdottaa, että kaikki nämä säädettävät väliaikaiset lait ovat voimassa vain kuluvan vuoden lokakuun loppuun saakka. Mikäli seurannan perusteella taikka muutoin ilmenee tarvetta jatkaa voimassaoloa tai muuttaa säännöksiä edelleen, tämä edellyttää uutta hallituksen esitystä.

Valiokunta ehdottaa siis kausityölakiin yleisesti vastaavia muutoksia kuin ulkomaalaislakiin. Tämä merkitsee siis sitä, että kausityöhön oikeuttavat luvat oikeuttavat työskenteleyn kaikissa niissä tehtävissä, jotka ovat huoltovarmuuden tai työmarkkinoiden toimivuuden kannalta välttämättömiä. Valiokunta ehdottaa myös, että opiskelun perusteella myönnetty oleskeluluvat kuuluvat lain soveltamisalaan ja lisäksi että kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia muutetaan väliaikaisesti. Näillä esitykseen tehdyillä muutoksilla on tarkoitus varmistaa, että poikkeustilan aikana lisätään työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

voiman tarjontaa huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toiminnan kannalta välttämättömillä aloilla ja tehtävissä.

Valiokunnan mietintöön sisältyy pykälämuutosvastalause, jossa on yksi lausuma.

16.44 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ei todellakaan vastata viljelijöiden ahdinkoon koronatilanteessa. Kuten on jo aiemmin todettu, esityksellä saadaan jo maassa olevia, aiemmasta työstä koronan vuoksi lomautettuja ulkomaalaisia työllistettyä maaseutualoille joitain satoja, kun tarve on jopa 16 000. Tätä myös valiokunnan mietinnössä pidetään hämmentävänä. Julkisuudessa sekä hallituspuolueiden edustajien puheissa on annettu ymmärtää, että esityksellä olisi merkittävä vaikutus maatalousyrittäjien kriisiin, mutta näin ei ole. Konkreettisia toimia todellakin kaivataan pikaisesti, mutta tämä esitys on nähdäkseni pelkkää hallituksen ideologista näpertelyä. Missä viipyvät massiiviset rekrytointikampanjat ja kannustimet suomalaisille lomautetuille hakeutua kausityöntekijöiksi maaseudulle?

Perussuomalaiset esittivät viime viikolla, että työttömyysturvaa ei leikattaisi heiltä, jotka ovat menettäneet työnsä koronavuoksi ja siirtyvät kausityöntekijöiksi maaseutualoille. Tämä toivottavasti on hallituksen harkinnassa, kuten pääministeri lupasi. Toinen vaihtoehto olisi tarjota poikkeuksellisesti vaikkapa kesätyösetelin tapaista lisäkorvausta alalle hakeutumisesta.

Arvoisa herra puhemies! Kriisi on osoittanut, että vaikka meillä on korkea ruoan kotimaisuusaste, näyttää siltä, ettei satokausi ole kuitenkaan turvattu ilman ulkomaalaista työvoimaa. Emme vastusta kausityöntekijöitä, koska he eivät kuormita millään tavoin yhteiskuntaamme, mutta kyllähän tässä kohtaa jokaisen on myönnettävä, että näin tilanne ei voi olla jatkossa. Korona tuskin jää viimeiseksi poikkeusjärjestelyjä vaativaksi pandemiaksi. Pitkällä aikavälillä on tähdättävä siihen, että työvoimaa maaseudulle saadaan Suomesta. Prosessi on pitkä, eikä sitä ratkaista tässä hetkessä, mutta siihen on pyrittävä aktiivisin toimin.

16.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä pyritään lisäämään työvoiman tarjontaa nyt poikkeusolojen aikana erityisesti niillä aloilla, joilla tarvitaan sitä huoltovarmuuden turvaamiseksi, ja tähän koskee nyt nimenomaan maatiloja, erityisesti marja- ja maatiloja. Maa- ja metsätalousministeriön ja MTK:n mukaan maaseudulla tarvitaan vuosittain jopa 16 000 kausityöntekijää. Vuonna 2019 Suomeen tuli kausityötodistuksella eli viisumivapaista maista noin 10 000 henkilöä, ja oleskelulupia kausityön perusteella myönnettiin samana vuonna noin 1 100, ja tämän lisäksi Suomeen tuli vielä henkilöitä kausityöviisumilla. Tilastojen valossa suurin hakijaryhmä viime vuosina on ollut Ukrainan kansalaiset.

Vuosittaisten kausityöntekijöiden joukko on suuri ja työvoimana kriittinen muun muassa marja- ja maatilojen kannalta, ja toki myös näiden muiden alojen kannalta, joita tässä myös on käsitelty. Mutta aivan erityinen huoli on tietenkin nyt maatalouden kannalta, että voidaan varmistua siitä, että myös sato saadaan korjattua ja että nyt uskalletaan tehdä ne kylvö- ja istutustyöt, joihin tulisi välttämättä nyt piakkoin päästä, ja toki yrittäjillä tulisi olla varmuus siitä, että se sato myös sitten aikanaan korjataan. Sen takia tietysti tässä yhteydessä täytyy kyllä yhtyä tähän huoleen, joka on itse asiassa jo hallituksen esityksessäkin tuotu esiin ja josta täällä myös edellinen puhuja puhui, että käytännössä tällä esityksellä myönteisen työllisyysvaikutuksen voi odottaa jäävän vain joihinkin satoihin, eli puhu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

taan aika pienestä osuudesta tästä tarpeesta, mutta toki nämäkin kaikki ovat tarpeellisia, ja siinä mielessä tämä esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, ja ymmärtääkseni hallintovaliokuntakin on tehnyt siihen ihan tarvittavia, hyviä korjauksia.

Mutta todellakin nyt tämän lisäksi tulisi kyllä voimakkaasti panostaa siihen, että myös suomalaisia saataisiin näihin maatalouden kausitöihin. Eli tarvitaan erilaisia keinoja, esimerkiksi palkkatukea tai kesätyöseteleitä, jotta suomalaisia opiskelijoita, koululaisia ja myös lomautettuja saataisiin kannustettua tähän työhön. Itse ajattelen, että jos ei muu auta, niin toivoisin hallitukselta sellaista myönteistä viestiä juuri nyt töitään käynnisteleville maatalousyrittäjille, että sitten kutsutaan vaikka varusmiehet apuun, jos ei muita keinoja ole sadon korjaamiseen.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, tämä tilanne, jossa nyt olemme, nostaa kyllä vahvasti esiin sen, miten tärkeää on oma huoltovarmuus, se, että meillä on huoltovarmuus kotimaisesta ruoantuotannosta, ja toki nyt myös on ollut erityisen paljon tapetilla tämä huoltovarmuus esimerkiksi näiden terveydenhuollon suojamateriaalien vuoksi. Mutta uskon, että tämä epidemia ja tämä kriisi, nämä poikkeusolot, ovat meille kaikille suomalaisille kyllä tärkeä opetus siitä, että huoltovarmuudesta on kaikissa oloissa huolehdittava. Koskaan emme tiedä, minkälaisen kriisin edessä tulevaisuudessakin olemme.

16.51 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen puheenvuoron jälkeen on helppo jatkaa.

Koronatilanne on tosiaan vaikuttanut laajasti meidän yhteiskuntaamme, ja nyt olemme sen kysymyksen edessä, onko meillä syksyllä ruokaa, suomalaista ruokaa, viljatuotteita tai muita täällä saatavilla. Tähän kysymykseen nyt tämä hallituksen esitys pyrkii vastaamaan. On aivan totta, että se on vain yksi työkalu tässä koko problematiikassa, mutta siitä huolimatta on erittäin tärkeää, että hallitus on myöskin tässä kysymyksessä lähtenyt liikkeelle.

Jaan sen saman pohdinnan, jota tässä on edellä käyty, että kyllähän tässä tulee väistämättä kysyneeksi myös itseltään, ovatko nämä kriittiset maatalouden tehtävät meillä tänä päivänä liiaksi ulkomaisen työvoiman varassa, sen varassa, että tänne pääsee myöskin poikkeusoloina ihmisiä tulemaan. Nyt varmaankin, sitten kun tämä akuuttitilanne on saatu hoidettua, joudumme myöskin keskustelemaan laajasti yhteiskunnassa — eihän tämä ole pelkästään hallituksen asia — sekä työnantajien että eri toimijoiden, kaupan alan toimijoiden, kanssa siitä, onko tämä meidän ruokaturvallisuuksiemme hyvissä käsissä tällä hetkellä.

No, kun menee tähän itse asiaan, niin paljonhan on tapahtunut sen jälkeen, kun täällä käytiin asiasta viimeksi lähetekeskustelu. Nyt tietysti ajattelen, että on tärkeää myös kommentoida tätä asiaa, mitä olemme valiokunnassa tehneet, ja haluan kiittää valiokuntaa sekä virkakuntaa siitä hyvästä yhteistyöstä, jolla olemme saaneet tähän esitykseen tehtyä tärkeitä muutoksia, hyvin tärkeitä muutoksia, joista valtaosin on ollut yksimielisyys. Periaatteena tämä esityshän on tärkeä eli se, että sallimme täällä jo olevien ulkomaalaisten vaihtaa työtehtävää ja työnantajaa satokauden edetessä. Se on järkevä periaate, sillä kun tällä hetkellä rajat ovat kiinni, niin nämä ihmiset eivät pysty myöskään lähtemään täältä pois. Tällä myös turvaamme sen, että tämä huoltovarmuus näissä kriittisissä tehtävissä voidaan varmistaa.

No tässä yhteistyössä on nytten muutamien päivien aikana tehty joitakin keskeisiä muutoksia, joista ensimmäinen liittyy tähän voimassaoloaikaan, eliikkä päädyimme siihen myöskin hyvässä yhteistyössä esittelevän ministerin kanssa, että on syytä tarkentaa tätä voimassaoloaikaa ja rajata sitä alkuperäisestä lokakuun loppuun asti. Sitten sen lisäksi on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

päätetty rajata näitä tehtäviä, näitä aloja, joita esitys koskee, ja ne on viety erilliseen asetukseen. Tätä pidän myöskin erittäin tärkeänä, ja tästä käytiin laajasti keskustelua valiokunnassa.

Sen lisäksi tässä nyt käsiteltävästä esityksestä käytiin valiokunnassa keskustelua siitä, että halutaan rajata tämä lähtökohtaisesti nimenomaan jo täällä Suomessa oleviin ulkomaalaisiin, ja sen lisäksi tehtiin pieni tarkennus näiden uusien lupien osalta, että nämä uudet luvat käyvät vain näiden kausityöntekijöiden tapauksessa, jolloin sitten pyritään entisestään rajaamaan henkilöitä, joita hallituksen esitys koskee. Tämä on mielestäni erittäin tärkeä muutos.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tässä vielä päätettiin ottaa nämä opiskelijat tähän mukaan. Se on mielestäni aivan järkeenkäypää ja järkevää, että tällä hetkellä täällä Suomessa olevien ulkomaalaisten kohdalla otamme sen koko reservin käyttöön ja pystymme varmistamaan vastaamisen kaikkien jakamaan huoleen huoltovarmuudesta ruokaturvallisuuden osalta.

16.55 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kyseessä olevassa hallituksen esityksessä halutaan siis muuttaa ulkomaalaislakia ja kausityölakia ja kahta muuta lakia väliaikaisesti koronakriisistä johtuen. Esitys muuttui monilta osin valiokunnassa, mikä kertoo siitä, miten suurella kiireellä esityksiä nyt eduskuntaan tuodaan. Kiire on tietysti ymmärrettävää, mutta liian kiireesti tehdyt esitykset, joista oleelliset tahot eivät osaa valiokuntakuulemisessa edes lausua, eivät voi olla tarkoituksenmukaisia.

Lain tarkoitus on helpottaa maassa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten mahdollisuuksia työllistyä huoltovarmuuden kannalta kriittisille aloille. Perusteluna on käytetty ennen kaikkea maatalouden työvoimapulaa, joka johtuu siitä, että matkustusrajoitusten vuoksi kausityövoiman saanti on epävarmaa.

Maataloudessa erityisesti satokaudella marjanpöiminnassa ja muissa vastaavissa tehtävissä ulkomaalaisten osuus työntekijöinä on erittäin korkea. Suurin osa näistä henkilöistä on kausityöntekijöitä. He tulevat maahan, tekevät työtä ja lähtevät maasta. Lähtömaita ovat perinteisesti esimerkiksi Ukraina, Valko-Venäjä, Thaimaa ja Venäjä. Vähemmän ihmisiä tulee enää Baltiasta ja Puolasta.

Maataloudessa työskentelee Suomessa vuosittain 16 000 kausityöntekijää. 1 500 työntekijän tarve on arvioitu kriittiseksi maa- ja metsätalousministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen mukaan. Kaikki jakavat saman näkemyksen siitä, että kausityöntekijöiden osalta maatalouden tilanne on vaikea, koska rajamme on suljettu. Suuri määrä varsinkin palvelualalla työskenteleviä ulkomaalaisia on jäänyt työttömiksi hallituksen määrättyä ravintolat kiinni. Perussuomalaisten mielestä on hyvä, jos tällaiset henkilöt työllistyvät esimerkiksi maatalouden kausitöihin eivätkä jää kuormittamaan sosiaaliturvaa ja palvelurakennetta.

Perussuomalaiset olisivat mielihyvin hyväksyneet hallituksen esityksen, mikäli se olisi ollut rajattu nimenomaan maa- ja metsätalouden tehtäviin, kuten yleisesti kuviteltiin. Ei ollut. Esityksessä kriittisiksi aloiksi, joilla ulkomaalaisten työnteke-oikeuksia ja maassalolon edellytyksiä pitää laajentaa, lasketaan lukuisa määrä muitakin aloja. Mukana ovat muun muassa rakennus- ja kuljetusala ja moni muu sektori, joilla jo ennen koronaepidemiaa oli suuri määrä suomalaisia ja maassa olevia ulkomaalaisia työnhakijoita. Hallitus tuo työmarkkinoille lisää työvoimaa samalla, kun nämä alat lomauttavat ja irtisanovat kymmeniätuhansia ihmisiä. Meillä arvioidaan kohta olevan lähemmäs 400 000 uutta lomautettua tai työttömää edellisten työnhakijoiden lisäksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Kuten edustaja Simula edellä kertoi, perussuomalaiset ehdottivat viime viikolla kiireellistä tilapäistä lainsäädäntöä, jonka nojalla kausityön tekeminen huoltovarmuuden kannalta tärkeissä tehtävissä ei tänä vuonna poistaisi työttömyysetuuksia henkilöltä, joka on lomautettu tai irtisanottu epidemian vuoksi. Pääministeri Marin näytti istunnossa ajatukselle vihreää valoa, mutta valitettavasti valiokunnassa esitys ei tänään saanut kannatusta hallituspuolueilta.

Hallituksen esityksessä halutaan epäselväksi jääneestä syystä ottaa myös opiskelunkin perusteella myönnetty oleskeluluvat mukaan lain soveltamiseen. Tämä on ihmeellistä siksi, että jo nyt ulkomaalaisella opiskelijalla on lakiin perustuva oikeus työskennellä 25 tuntia viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään opetusta, ja kokoaikaisesti muina aikoina. Työnteko-oikeus Suomessa on siten opiskelijoiden kohdalla jo hyvin turvattu. Perussuomalaisten mielestä työnteko-oikeuden laajentamiselle ei ollut tarvetta.

Hallituksen esitys ei valitettavasti ole ratkaisu maatalojen ongelmiin. Esityksen itsensäkin mukaan työllisyysvaikutusten arvioidaan jäävän ainoastaan joihinkin satoihin — tietenkin siksi, että vain pieni osa oleskeluluvan saaneista henkilöistä haluaa työskennellä esimerkiksi maataloudessa. Työvoimapula maataloudessa ei siis tällä esityksellä hellitä mutta toisaalta työvoiman ylitarjonta monilla muilla aloilla pahenee. Aivan samat kannustinongelmat koskevat ulkomaalaisia ja suomalaisia siinä tapauksessa, jossa oleskelulupa on saatu tai maahan jääminen on muuten varmistettu. Meidän mielestämme oleskelulupa pitää peruuttaa, mikäli toiselta alalta lomautettu tai irtisanottu ulkomaalainen ei ota vastaan kriittiseksi luokiteltavan maatalousalan työtä.

Esitimme siis valiokunnassa, että määräaikainen laki koskisi ainoastaan maa- ja metsätalouden töitä, joissa työvoiman tarve on akuutti ja todellinen, ja että laki ei koskisi erikseen opiskelijoita, koska heillä on jo työnteko-oikeus. Lisäksi perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että kriisin hellitettyä on syytä hyvin vakavasti pohtia, onko järkevää, että näin kriittiset alat ovat lähes kokonaan ulkomaalaisen työvoiman varassa. Tämä ei voi olla huoltovarmuuden kannalta järkevää.

Arvoisa puhemies! Esitän mietintöön tehtyä vastalauseitamme käsittelyn pohjaksi.

17.01 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Meillä on siis käsittelyssä tämä hallituksen esitys laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. Ei ole kuin muutama päivä siitä, kun käsittelimme tätä samaa hallituksen esitystä lähetekeskustelussa, ja sen jälkeen olemme hallintovaliokunnassa kuulleet hyvin suppeasti ja tänään sitten jo saimme mietinnön valmiiksi. Tämä poikkeuksellinen kiire tässä hallituksen esityksessä on toisaalta ymmärrettävää, mutta kuten toimimme myöskin tässä mietinnössä esiin, niin kun se on esitelty niin kiireellisesti, kaikista hyvän hallintotavan ja lainvalmistelun prosesseista on menty alemmaksi kuin siitä, missä on ollut alin riima.

Valiokunta pitää tätä asian kiireellisyydestä johtuen hyväksyttävänä, mutta toteamme, että tästä huolimatta hallituksen esitys olisi tullut valmistella yhteistyössä ainakin ulkomaalaislainsäädännön kokonaisuudesta vastaavan sisäministeriön ja keskeisen lupaviranomaisen, Maahanmuuttoviraston, kanssa, koska tällaisella yhteistyöllä olisi valiokunnan käsityksen mukaan voitu välttää ne epäselvyydet, ristiriidat ja muut ongelmakohdat, jotka hallituksen esitykseen sisältyivät lakiehdotusten perustelujen ja säännösehdoitusten välillä sekä myös perustelujen sisällä. Vaikka tilanne on se, että niin monia rajoja tällä hetkellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

suljetaan tämän poikkeuksellisen tilanteen takia, niin hallinnollisia siiloja ja ministeriöiden välisiä raja-aitoja meidän pitäisi nyt pystyä ylittämään ja tekemään sitä yhteistyötä niin, että lainsäädäntöä valmisteltaisiin selkeästi paremmin yhteisen koordinaation myötä eikä niin, että jokainen pitää kiinni siitä omasta näkökulmastaan tai kapeasta katseikostaan.

Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan merkittäviä muutoksia, jotka on nopeasti valmisteltu valiokunnassa. Kiitos niistä valiokuntaneuvoksille, ja kiitos myöskin hyvähenkisestä käsittelystä hallintovaliokunnassa puheenjohtajalle ja koko valiokunnalle. Tässä on myöskin voimaantuloa kavennettu sinne lokakuuhun ja otettu mukaan opiskelijat. Tässä on myöskin pohjalla tämä komission tiedonanto, joka annettiin siis vasta viime viikolla, 30.3. Komission tiedonannossahan otettiin säännökset tästä huoltovarmuudesta ja työmarkkinoiden toimivuudesta, mutta nyt sitten tavallaan irtaudutaan niistä tehtävistä, siitä pelkästä komission tiedonannosta, ja tulevalla asetuksella, joka sitten valtioneuvoston torstain istunnossa tullaan käsittelemään, käydään läpi tarkemmin, mitä aloja tämä koskee.

Kysyin jo viime torstain lähetekeskustelussa, että koskeehan se tätä luonnontuotealaa. Tänään valiokunnassa käytiin vielä keskustelua siitä, miten laveasti esimerkiksi maa- ja metsätalousala on mukana, ja tähän nyt tuon vielä esiin, että toivottavasti tämä nyt koskee myöskin turkisteollisuutta ja turkistarhausta ja sitten myöskin sitä, että meillä on nopeasti ihan viimeisen kahden viikon aikana terveydenhuollon elektroniikan alalla aloitettu erilaisten suojavarusteiden valmistusta, ja olisi tärkeää, että tämä koskettaisi myös sitä eikä pelkästään tätä lääketeollisuuden ja terveydenhuollon huoltoon ja korjauksiin liittyviä asioita.

On aivan selvää, että suomalainen maatalous tarvitsee työntekijänsä, ja viime vuosina suomalainen maatalous on hieman julkisuudestakin suvannossa ja varjossa ajautunut tilanteeseen, että vilja ei jalostukaan leiväksi eikä maito juotavaksi ilman ulkomaista työvoimaa, ja siitä tietenkin täällä salissa on, uskon, aika yhtenäinen näkemys. Maatalous-, elintarvike- ja huoltovarmuusaloille tarvitaan tätä työvoimaa nopeasti ja ripeästi, mutta tämä hallituksen esitys on nyt vain sellainen lievä tekohengitys siihen liittyen, eli todellakin tarvitsemme paljon muitakin toimia, jotta tätä ulkomaista työvoimaa vielä pystytään suomalaisen ruuantuotannon eteen saamaan.

17.06 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta hyväksyi tänään mietinnössään tämän hallituksen esityksen määräaikaiseksi lainsäädännöksi, jonka tarkoitus on helpottaa maassa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten mahdollisuuksia työllistyä huoltovarmuuden kannalta kriittisille aloille riippumatta siitä, millä statuksella he Suomessa ovat.

Suuri määrä varsinkin palvelualalla työskenteleviä ulkomaalaisia on jäänyt työttömäksi hallituksen määrättyä ravintolat kiinni, ja oikeastaan jo ennen sitä asiakkaiden kaikottua. On tietenkin hyvä, jos tällaiset henkilöt työllistyvät esimerkiksi maatalouden kausitöihin. Hallituksen esitys ei kuitenkaan koske pelkkää maataloutta, vaan se avaa myös esimerkiksi kuljetus- ja rakennusalan ja teollisuuden työpaikat kaikille Suomessa laillisesti oleskeleville ulkomaalaisille. Hallitus siis tuo työmarkkinoille maan sisältä lisää työvoimaa samalla, kun sadattuhannet suomalaiset ovat yt-neuvottelujen piirissä.

Perussuomalaiset esittivät valiokuntakäsittelyssä, että määräaikainen laki koskisi ainoastaan maa- ja metsätalouden töitä, joilla tätä koko esitystä on julkisesti perusteltu ja jossa työvoiman tarve on akuutti ja todellinen. Jäimme valitettavasti tämän esityksen kanssa yksin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Arvoisa puhemies! Ulkomaisen työvoiman sektorikohtaisella saatavuusharkinnalla pyritään suojelemaan suomalaisia työmarkkinoita palkkojen polkemiselta ulkomaisen halpa työvoiman avulla. Esimerkiksi keskusta ja kokoomus ovat vaatineet avoimesti saatavuusharkinnan romuttamista, mutta salin vasemmalle laidalle tämä asia on ollut vaikeampi muun muassa ay-kytkösten vuoksi. Hallituksen esitys, joka nyt on käsittelyssä, kuitenkin merkitsee käytännössä uutta naulaa saatavuusharkinnan arkkuun. Esimerkiksi ravintolatyön tai opiskelun perusteella oleskeluluvan saanut voi siirtyä vapaasti muille aloille ja kilpaila hinnallaan suomalaisen duunarin kanssa. Muistutan myös, että edes hallitus itse ei arvioi lakimuutoksen tuovan merkittävää apua maatalouteen, koska suurin osa Suomessa oleskelevista ulkomaalaisista ei joko pysty työllistymään näille aloille tai ei halua osallistua näille aloille. Varsinaisiin kausityöntekijöihin ja heidän maahantulonsahan tämä esitys ei vaikuta millään tavalla, koska maahantulon edellytykset eivät muutu. Se, että kausityöntekijöitä on tällä hetkellä huonosti saatavissa, johtuu meistä riippumattomista syistä, kuten matkustusrajoituksista meillä ja muualla.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat syvästi huolissaan tulevasta satokaudesta ja työvoiman riittävyydestä tiloilla. Siksi olemme esittäneet, että koronan vuoksi ilman työtä jääneet voisivat ottaa vastaan kausityötä ilman, että siitä saatava palkka vaikuttaa heidän työttömyyskorvauksiinsa. Ikävä kyllä tälle ajatukselle ei tosiaan valiokunnassa tullut tukea.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Purran tekemää esitystä.

17.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on tarpeellinen, vaikka, niin kuin täällä on puheenvuoroissa käynyt esille, se ei kuitenkaan riitä kattamaan sitä vajetta, mikä kausityöntekijöitten kohdalla tällä hetkellä on. Siinä mielessä on todellakin mietittävä, millä kaikilla mahdollisilla keinoilla saataisiin nyt kevään kylvötoihin ja sadon maahan laittamiseen jo tässä vaiheessa työntekijöitä tarpeeksi, puhumattakaan sitten siitä vaiheesta, kun ollaan korjuussa, jolloin tämä työvoiman tarve on vieläkin suurempi.

Katson, että on järkevää, että tässä tilanteessa myöskin näitten opiskelijoitten kohdalla on mahdollisuutta laajennettu ja ylipäättänsä näitä aloja on otettu esille suurempi määrä elikkä kaikki huoltovarmuuden kannalta keskeiset työt, jos on kerta sellainen tilanne, että työvoimaa tarvitaan. Onhan se niin, että jos yritys on irtisanonut tai lomauttanut henkilöstöä, niin eihän se sen takia palkkaa uutta ihmistä sinne tilalle, että tämä sattuu olemaan ulkomaalaistaustainen. Minä en ehkä ihan nyt vielä tätä vastalauseen logiikkaa ymmärtänyt. Elikkä jos yritys on taloudellisessa kriisitilanteessa ja jos sitä kysyntää puuttuu, niin minkä ihmeen takia sitten siinä tilanteessa lähdetäisiin uusia ihmisiä palkkaamaan? Siinä mielessä, kun tämä laki on vielä sitten tuonne lokakuun loppuun asti voimassa, itse en näe kyllä vaaraa tämän tyyppisestä, mitä tässä vastalauseessa on.

Sen sijaan vastalauseessa on hyvä tämä lausumaesitys, jossa mietitään sitä vaihtoehtoa — ja niin kuin pääministeri on täällä todennut, hallitus sitä tutkii — onko mahdollista, että todellakin työttömyyskorvauksiin ei koskettaisi, jos hakeutuu tuonne kausityöhön maataloille. Ja tämän esityksen mukana tulee yksi sellainen uudistus, josta toivon, että se jäisi voimaan, ja se koskee juuri sitä, että on mahdollista siirtyä toisen työnantajan palvelukseen elikkä tilalta toiselle. On paljon tullut marjanviljelijöiltä sitä viestiä, jo kauan ennen tätä koronavirusta, miten hankalaa on se, että kun erilaiset marjalajikkeet esimerkiksi kypsyvät eri aikoihin ja toisella tilalla saattaisi olla vajetta marjanpoimijoista ja toisella tilalla ei sillä hetkellä ole mitään poimittavaa, niin nämä henkilöt eivät ole voineet siirtyä tilalta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

toiselle, jos sitä ei ole etukäteen siihen heidän hakemukseensa merkattu. Ja kukas kumma tällaista asiaa nyt osaisi etukäteen tietää siinä vaiheessa, kun hakee kausityöhön Suomeen? Jos tämä pykälä tästä jäisikin ihan vakituisesti voimaan, niin tätä toivon, että hallitus katsoo tarkasti, koska tämä on kyllä viljelijöitten kannalta tärkeä.

Ja ehkä vielä: Täällä edustaja Heinäluoma minusta hyvin nosti esille sen, että nyt tämä on herätellyt meidät siihen todellisuuteen, että meidän ruokahuoltomme ja huoltovarmuutemme on näin pitkälti ulkomaalaisen työvoiman, kausityövoiman varassa, ja siihen, mistä se johtuu. Näihin asioihin pitää tämän kriisin jälkeen oikeasti paneutua. Maatalouden kannattavuus pitää saada kuntoon, ja toisaalta sitten kun tämä sosiaaliturvauudistus lähtee liikkeeseen, niin sosiaaliturvan ja työttömyysturvan kannustinloukkuasiat pitää huolellisesti käydä läpi. Emmehän me voi päästää tilannetta semmoiseksi, että me nyt sitten huomaamme — ihan samalla tavalla kuin on huomattu vaikka jollakin it-alalla, että koodareita puuttuu — että ihan tämmöiset peruselintarvikkeiden tuotantoketjussa olevat kriittiset pisteet on meillä ulkoistettu. Tämä ei voi olla terve ja hyvä kehitys. Varmasti nyt tässä tämän kriisin aikana tulee esille monenlaisia erilaisia asioita, joihin jatkossa pitää paneutua ja jotka pitää ottaa huomioon.

Vielä mietin tässä näitä keinoja: palkkatuki, kesätyösetelit. Jossain näin esityksiä siitä, että voisiko ajatella, että kun luonnonmarjojen poiminta on verovapaata, niin yhtä lailla voisi ajatella, että myöskin tiloilla oleva marjanpoiminta voisi olla verovapaata. No, tietysti koululaisille ja opiskelijoillehan se verollisuuden raja tuskin tulee muutenkaan vastaan heti. Mutta voisiko sitä todellakin laajentaa, jolloinka voitaisiin varmistaa, että saadaan kaikki sieltä satomaasta korjattua ja sillä tavalla meidän elintarvikeketjumme huollettua?

17.14 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Elämme todella poikkeuksellisia aikoja, ja koronaepidemian vaikutukset eri yhteiskunnan aloille ovat ja tulevat olemaan mittavia. Joudumme reagoimaan esiin tuleviin ongelmiin nopeasti, sitä mukaa kuin niitä nousee esiin, ja tosiaan nyt yhtenä akuuttina ongelmana on tämä maatalouden kausityövoiman riittävyys, jotta saamme kotimaisen ruoantuotannon turvattua tänäkin satokautena, mutta myös muilla kriittisillä aloilla toki on varmistettava, että työ kohtaa tekijänsä. Näinä aikoina tiloilla joudutaan tekemään päätöksiä siitä, paljonko istutetaan ja kylvetään, jotta sato saadaan varmasti myös korjattua.

Täällä nyt käsittelyssä olevilla laeilla sallitaan täällä jo oleville ulkomaalaisille työnteko huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä. Kuten täällä on jo tullut ilmi, tämä työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleva hallituksen esitys käsiteltiin hallintovaliokunnassa pikavauhtia. Torstaina käydyssä lähetekeskustelun ja perjantain kuulemisen jälkeen ministeriössä ja eduskunnassa on tehty viikonlopun aikana paljon työtä, jotta sen tuloksena saatoimme tänään hyväksyä muutetun esityksen ja mietinnön valiokunnassa. Valiokunnan ja hallituksen esitykseen tekemillä muutoksilla on tarkoitus varmistaa, että poikkeustilan aikana nimenomaan lisätään työvoiman tarjontaa huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toiminnan kannalta välttämättömillä aloilla ja tehtävissä. Varmasti niin koko valiokunnan kuin eduskunnankin yhteinen ymmärrys on, että nämä lakimuutokset eivät tätä ongelmaa yksinään ratkaise. Lisää keinoja tarvitaan erityisesti maatalouden riittävän kausityövoiman turvaamiseen, kuten edustaja Essayahkin tuossa edellä asiaa pohti.

Arvoisa puhemies! Kyse on poikkeustilan aikaisesta, väliaikaisesta lainsäädännöstä. Nyt on tärkeää ottaa käyttöön kaikki keinot, joilla voidaan turvata erityisesti maatalouden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

kausityöntekijävajeet tässä poikkeustilanteessa. Mietinnössä todetaan, että turvapaikanhakijoiden työntekoa koskevat omat säännöksensä eikä niistä päätetä tämän esityksen yhteydessä. Nyt on tärkeää etsiä pikaisesti keinot, joilla voidaan hyödyntää kaikkien Suomessa oleskelevien henkilöiden työpanosta näissä poikkeusoloissa, ja yksi tällainen ryhmä tosiaan ovat turvapaikanhakuprosessissa olevat henkilöt, jotka eivät nyt tähän esitykseen sisälly.

Yhdyn niihin kaikkiin puheenvuoroihin, joissa on korostettu kotimaisen ruoantuotannon merkitystä ja huoltovarmuutta varsinkin poikkeusoloissa. Suomalaisen ruoantuotannon turvaaminen on meidän kaikkien ja koko Suomen etu, myös se, että ne marjat ja sienet tulevat metsästä poimittua. Tämä päätös osaltaan tukee sen saavuttamista, mutta tähän asiaan on varmasti tarpeen palata poikkeustilan jälkeen ja tarkastella sitä laajana kokonaisuutena myöhemmin. — Kiitos.

17.17 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kuten monet kollegat ovat jo todenneet, on tärkeää, että Suomessa voidaan tuottaa ruokaa ja syödä Suomessa tuotettua ruokaa. Hallituksen esitys on tarpeellinen, mutta kuten monissa puheenvuoroissa on jo todettu, on kyseenalaista, riittääkö se toteuttamaan sen tarpeen, mitä varten se on annettu. Hallituksen esitys on tietysti valmisteltu hyvin nopeasti, ja on mielestäni perusteltua, että hyväksymme nyt tämän esityksen tällaisena, mutta pidän perusteltuna myöskin sitä, että jatketaan niiden keinojen etsimistä, joilla tosiaan saataisiin riittävä kausityöntekijöiden määrä erityisesti maatalouteen.

Perussuomalaiset ovat esittäneet helpotuksia lomautetuiksi ja työttömiksi joutuneille työttömyysturvan ja kausityössä saatavan palkan yhteensovittamisessa. Mielestäni tämä on yksi sellainen asia, mitä pitää ihan ennakoluulottomasti tarkastella, ja erityisesti pitää tarkastella sitä, sisältyykö työttömyysturvaan, muuhun sosiaaliturvaan ja opintotukeen sellaisia elementtejä, jotka estävät sitä, luovat tavallaan väärinpäin toimivan kannusteen sen kannalta, kannattaako ihmisen ottaa näitä kyseisiä töitä vastaan.

Mutta kuten edellä edustaja Elo totesi, myöskin ulkomaalaisten osalta asiaa pitää tarkastella ennakoluulottomasti. Tämä lakiesityshän koskee vain osaa Suomessa olevista ulkomaalaisista. Minulla ei ole lukumääriä siitä, moniko turvapaikanhakija, joko ensimmäisen hakemuksen jättänyt tai sitten uusintahakemuksen jättänyt, on karenssissa, joka kestää kolme kuukautta, mikäli hänellä on matkustusasiakirja, ja kuusi kuukautta, mikäli tällaista matkustusasiakirjaa ei ole. Mielestäni on kuitenkin tuhlausta ja epätarkoituksenmukaista varsinkin tässä kriisitilanteessa, jossa elämme, että tältä ihmisryhmältä on suljettu pois mahdollisuus tehdä niitä töitä, joita tämä lakiesitys koskee.

Toivon tosiaan, että mahdollisimman pikaisesti tehdään jatkovalmistelua, jossa kaivetaan vielä lisää kiviä käännettäväksi, jotta todella voidaan varmistaa se, että Suomessa voidaan tuottaa ruokaa ja saamme kotimaista ruokaa syödä.

17.21 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että työnteon jatkuminen Suomessa turvataan ja erityisesti huoltovarmuuden kannalta kriittiset alat saavat tarvitsemansa työvoiman. Samoin on perusteltua, että kaikille Suomessa tällä hetkellä asuville ja laillisesti oleskeleville henkilöille pyritään mahdollistamaan kriisitilanteessa työnteko itsensä elättämiseksi. Kuten täällä on jo kuultu, niin emme vastusta kausityöntekijöitä, koska he eivät kuormita yhteiskuntaamme, mutta tähän on kiinnitettävä jatkossa huomiota. Emme voi olla vain ulkomaalaisen työvoiman armoilla näin elintärkeässä asiassa. Tämä ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

varmasti tule olemaan viimeinen poikkeustila, ja siksi tästä kriisistä on myös opittava tulevaisuutta silmällä pitäen.

17.21 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan ulkomalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaista muuttamista. Ehdotetulla lailla sallitaan kaikille laillisesti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille työntekeä huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla. Näitä ovat muun muassa terveydenhuollon ammattilaiset, maatalousalan kausityöntekijät, kuljetushenkilöstö, elintärkeän tai muuten välttämättömän infrastruktuurin parissa työskentelevät henkilöt, elintarviketeollisuus sekä eri hoitotöiden tekijät.

Arvoisa puhemies! Kannatan myös edustaja Riikka Purran tekemää esitystä. Perussuomalaiset näkivät valiokuntakäsittelyn yhteydessä, että kriittiset alat pitäisi rajata esityksessä huomattavasti tiukemmin maa-, puutarha- ja metsätaloussektorille. Edelleen lakimuutos tulisi rajata niihin ulkomaalaisiin, jotka ovat jo tällä hetkellä maassa ja jotka ovat joutuneet lomautetuiksi tai irtisanotuiksi koronaepidemian vuoksi.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat esittäneet täällä keskustelussa, että henkilö, joka tällä hetkellä on lomautettuna tai työttömänä, voisi työskennellä näissä kausitöissä ilman, että menettää sitä työttömyysturvaa ja sosiaaliturvaa, mihinkä hän on oikeutettu, ja tämä olisi kyllä ollut erittäin tärkeä asia ja signaali siitä, että työntekeä kannattaa ja lomautettuna ja työttömänä pystyy myös tienaamaan ja lähtemään töihin.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa tässä vielä esille terveydenhuollon ammattilaiset, joita tämä laki myös koskee. On erittäin tärkeää, että vaadimme edelleen — huolimatta siitä, että elämme koronakriisiä ja varmasti suuri henkilöstöpula ja -vaje tulee olemaan terveydenhuollon sektorilla — koulutusta, kokemusta, sitä ammattiosaamista ja kielitaitoa. Viime syksynä saimme lukea, että ennätysmäärä sairaanhoitajia ja hoitoalan ihmisiä oli yt-neuvottelujen piirissä johtuen siitä, että sote-uudistuksen kanssa on kestänyt niin kauan aikaa, ja nyt kyllä täytyy harmitella sitä, että missä nämä hoitajat ovat, jotka ovat yt-neuvotteluissa työpaikkansa menettäneet. Palaavatko he nyt tässä kriisissä takaisin paikkaamaan sitä henkilöstövajetta, mikä on jo nyt olemassa ja mikä on tulevaisuudessa? Erittäin suuria kysymyksiä. Mielestäni ensisijaisesti tulisi löytää suomalaiset työntekijät tekemään hoitoalan tehtäviä.

Samalla haluan nostaa tässä esille myös niin sanotun vaarallisen työn lisän, mikä on myös työehtosopimuksiin jo kirjattu: tällaisissa erityistilanteissa on mahdollista maksaa hoitajalle, kun tarvitaan työvoimaa ja työ on haasteellista, jopa vaarallista, erityisen työn lisää elikkä enemmän palkkaa.

17.24 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on järkevä ja tuiki tarpeellinen. Olen itse asiassa kysellyt sosiaalisessa mediassa ja asiaan perehtyneiltä, onko hyviä perusteluja sille, mikseivät suunnilleen vastaavat normit olisi aina voimassa, enkä ole toistaiseksi kuullut kovin hyviä perusteluja sille, miksei esimerkiksi ulkomainenkin työntekijä voi vaihtaa toimialaa ja työnantaja parantaa hänen asemaansa. Tietysti moni on täällä varmaan oikeassa siinä, että tämä ei ehkä riitä, ja varmaan kannattaisi miettiä vaikka sitä, että lennätettäisiin tänne Ukrainan kaltaisista maista kokonaisia lentokoneellisia ihmisiä, jotka aluksi olisivat jonkin aikaa karanteenissa tilalla ja alkaisivat sitten tehdä työtä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Minä haluaisin kuitenkin kiinnittää nyt huomiota tähän kokonaisuuteen, kun täällä on vedottu sen puolesta, että kuulemma pitäisi saada Suomesta ihmisiä töihin maatalouteen. Sinänsä minusta on mukavaa kuulla, että tässäkin salissa vihdoinkin ollaan työpanoksen tarjonnasta kiinnostuneita. Yleensä minä olen saanut kuulla kaikenlaista kovaa vastaväitettä, ettei täällä ole työpaikkoja ollenkaan, kun minä olen yrittänyt pitää esillä näitä kannustinongelmia. Meillä on monta, monta vuotta ollut se tilanne, että työttömien määrä TEMin mukaan on ollut luokkaa 200 000—250 000. Samaan aikaan meillä on ollut huutava työvoimapula maataloudessa.

No, mihinkä tämä tilanne muka muuttuisi siitä, että täällä nyt vain vedotaan, että täytyisi jotain tehdä näille ongelmille ja saada Suomesta työvoimaa, kun sitten, kun tämä kriisi on ohi, ihan yhtä vähän suomalaiset nuoret haluavat olla näissä matalapalkkatehtävissä kuin tähänkään mennessä? Sitä paitsi kun nyt vedotaan, että pitäisi saada Suomesta työvoimaa, arvoisat edustajat niin vasemmalla kuin oikealla, nämä meidän ikäluokat vain ovat niin pieniä, että kun lasketaan teollisuuden tarpeet ja hoivahenkilöstön tarpeet ja maatalouden tarpeet, niin ne ovat yhteensä paljon isompia kuin mitä nämä meidän pienet nuoret ikäluokat oikein ovat. Eli jos tähän mennessä ei ole saatu, niin eihän vastedeskään saada.

Nämä ehdotukset täällä, joita on tehty nyt, osoittavat vain tämän kannustinongelman valtavuutta. Kun perussuomalaisetkin toivovat, että Suomesta saataisiin työntekijöitä maatalouteen, he eivät tule edes ajatelleeksi, että se voisi tapahtua nykyisen sosiaaliturvan puitteissa, vaan he esittävät äärettömän kallista ratkaisua, joka tarkoittaisi sitä, että koko sosiaaliturva olisi ennallaan, ei olisi edes soviteltua päivärahaa, mikä jo nyt olisi mahdollista. Edustaja Juvonen sanoi, että se olisi signaali siitä, että työnteko kannattaa. No, se olisi aika vahva signaali siitä, että työnteko ei kannata Suomessa. Jos maatalouteen töihin menevän ihmisen täytyy saada lahjuksena palkkansa suunnilleen kokonaan julkisesta taloudesta, niin se kertoo nyt aika lailla siitä, että se oikeasti ei kannata. Tämä on sillä tavalla paljastavaa.

Se hyvä kysymys tässä on se, miksi tätä ulkomaista työvoimaa ja sitä, jota perussuomalaiset kutsuvat halveksivasti halpatyövoimaksi, pitäisi ylipäänsä tässä paheksua ja vieroksua, kun ei meillä työvoimaa kotimaassa riittävästi ole. Se on kaikkien rikkaiden maiden normaali historiallinen kehityskulku, että ulkomaiset työntekijät valtaavat matalapalkkaisia aloja — eivät suinkaan siksi, että kotimaisia syrjitään, vaan siksi, että kotimaiden nuoret eivät yleensä halua enää lähteä näille matalapalkka-aloille. Vähittäin tämä etenee takasialalla, siivousalalla. Maataloudessa tämä on mennyt hyvin pitkälle.

Joku täällä taisi sanoa, että onhan se kauheaa, että me olemme näiden ulkomaisten työntekijöiden armoilla. Olisihan se paljon kauheampaa, jos me olisimme vain kotimaisten pienten ikäluokkiemme armoilla. Silloinhan meillä tuskin olisi enää maataloutta Suomessa. Onhan se ihan loistavaa, että me olemme osa globaalia taloutta, jossa voi ihmisiä tulla tänne tuottamaan näitä mainioita, puhtaaksi kehuttuja suomalaisia elintarvikkeita. Sehän on maatalouden olemassaolon edellytys.

Ja vaikka puhutaan halveksivasti halpatyövoimasta, niin jos joku tänne haluaa tulla tekemään työtä, jota suomalainen nuori ei enää halua tehdä, kuka siinä häviää? No, ei ainaakaan se työntekijä itse, koska hän on omalla valinnallaan osoittanut, että se on hänelle parempi vaihtoehto. Jos tähän ei Suomesta löydy työntekijöitä — se on selvästi osoitettu, minullekin on moneen kertaan selitetty, että siellä on liian huonot palkat, eivät sinne suomalaiset halua — niin silloinhan nämä tilat hyötyvät ja suomalaiset hyötyvät, kun me saamme ne mansikat niiltä tiloilta. Nehän jäisivät maahan, ne jäisivät kylvämättä, ne jäisivät kerää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

mättä, jos ei näitä ulkomaalaisia olisi. Tämä on ihan normaali, hyvä kehitys. Ei siellä enää ole Juhani Jukola ja Timo Jukola, siellä voi olla Dimitri ja Pedro ja Juan ja joku muu vielä. Mitä pahaa tässä on? Se on suomalaisen maatalouden edellytys.

Se, että tänne määrättäisiin vaikka varusmiehiä, on äärettömän kallista, siis tärkeässä koulutuksessa olevia nuoria, joiden opintojen viivästyminen tulee äärettömän kalliiksi. Siksi meidän on tehtävä tästä se johtopäätös, että teemme vielä paljon helpommaksi tämän kriisin jälkeen sen, että maatalouden ja muidenkin alojen työvoimatarpeita tyydytetään ulkomailta.

Tässä palaankin siihen, että kannattaa jokaisen täällä miettiä, miksi ei tällainen normisto voisi aina olla voimassa. — Arvoisa puhemies, kiitos. [Riikka Purra: Suuri humanisti!]

17.31 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Maatalous on nyt tosiaan yllättäen vaikeuksissa, sillä tämä suunniteltu kausityöntekijöiden työvoima ei voi saapua maahamme koronavirusepidemian ja -pandemian vuoksi. Koronakriisi on omalta osaltaan alleviivannut ruuantuotannon omavaraisuuden merkitystä, joka on tietenkin maataloudelle hyvä asia, ja toisaalta sitä, että ulkomaalaisen työvoiman varaan rakentuva maatalous on tällaisen kriisin edessä yllättävän haavoittuvainen. Maatalouden osalta on jo kiire näiden päätösten suhteen, sillä on tärkeää usko tulevaan, siihen, että nyt paraikaa ajankohtaisena työnä olevat istutus- ja kylvöasiat kannattaa tehdä. Se kannattaa tehdä vain, jos on luottoa siihen, että myös sato voidaan korjata. Kyse on tosiaan suomalaisen ruuantuotannon varmistamisesta, meidän kansallisesta huoltovarmuudesta.

Keskustelussa, mitä tässä hallituksen esityksen ympärillä on ollut, on ollut selkeää, että pelkästään tämä ei riitä korvaamaan tätä kausityöntekijöiden tarvetta. Esimerkiksi työ- ja tasa-arvovaliokunta lausui, että ilman työnteko-oikeutta maassa olevien mahdollisuudet työllistyä työvoimapulasta kärsiville aloille olisi selvitettävä. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta korosti tulevaisuuden hankkeisiin tätä laajaa näkökulmaa siihen, mitä lisätoimia toivotaan hallitukselta tämän asian käsittelemisessä.

Tässä nyt käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä on sinänsä hyvä suunta. On tosiaan järkevää mahdollistaa työntekijälle työnantajan vaihtaminen nykyisen työluvan piirissä. Jatkossa tosiaan kannatan, että myös muitakin henkilöitä, joilla olisi halu tehdä töitä — kuten esimerkiksi turvapaikanhakijat, joilla nyt karenssiasia estää työn tekemisen — otettaisiin mukaan tarkasteluun. Tässä maassa on tosiaan ihmisiä, joilla ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa mutta ei juuri nyt myöskään mahdollisuutta poistua maasta. Samalla meillä on huoltovarmuuden kannalta kriittisiä töitä tekemättä. Ajattelen niin, että kaikki keinot on käytettävä. Työnantajalla on tietenkin aina loppuviimein päätös henkilön palkkaamisesta.

Tarvitsemme myös kannustusta niille suomalaisille, jotka ovat juuri nyt ilman työtä mutta esimerkiksi asuvat kaupungeissa ja joilla voi olla jopa niin yksinkertaisesta asiasta kuin kulkemisesta kyse siinä, miten näihin töihin pääsee. On syytä tosiaan pohtia kannusteita lähteä maataloustöihin, tehdä se mahdollisimman helpoksi.

Huoltovarmuus ja maatalouden resilienssi kriiseissä on varmasti keskustelu, joka on syytä myös käydä, kun olemme päässeet tämän akuutin, vaikean tilanteen yli. Suomen Akatemia on tänään julkaissut politiikkasuosituksia pandemian jälkihoidon varalle, ja Akatemia korostaa muun muassa maataloustuotteiden monipuolisuuden merkitystä, kiertotaloutta sekä energiaitsenäisyyttä — ja näitä meidän tulee pohtia. Myös esimerkiksi Luonnonvarakeskus on tutkinut suomalaisen maatalouden monipuolistamista ja havainnutkin, että esimerkiksi erikoiskasvien, kuten härkäpapujen, kvinoan ja tattarin, viljely ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

vastaa tällä hetkellä kuluttajien kysyntää. Meidän tuleekin pitkällä aikavälillä pyrkiä monipuolistamaan maataloustuotteidemme kirjoa. Mutta sitä ennen tosiaan hallituksen on syytä jatkaa työtä maanviljelyn akuutin kriisin ratkaisemiseksi työvoiman saannin osalta.

17.34 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Ihan omassa mielessäni olen pohtinut näitä ajatuksia ja mietteitä siitä, mitä tämä kiire on meille aiheuttanut täällä, ja olen edustaja Talvitiien kanssa samoilla linjoilla siinä, että tämä kiire on osoittanut sen, että meillä ei nyt tämän valmiuslain aikana kaikki yhteistyö toimi riittävän tehokkaalla ja hyvällä tavalla eikä tämän asian tärkeys tavallaan ole korostunut tällä hetkellä siinä, mikä meillä on tämän valmiuslain antama voima ja se tavoite, että me panemme tämän maan kuntoon hyvällä aikavälillä ja ne kiireiset asiat huolehditaan hyvin ja vastuullisesti ja tehdään ne yhteistyössä ministeriöitten kanssa, mutta olkoon tämä reissu nyt tällä kertaa opiksi sinne päin. Ja pitää valiokuntaneuvoksia ja oikeastaan valiokuntaakin kiittää siitä, että me aika pitkälti pääsimme yhteisymmärrykseen ja yhteiseen näkemykseen tämän asian kohdalla.

Tämän huoltovarmuuden varmistamiseksi, kotimaisen ruoan turvaamiseksi nämä muutokset ovat minun mielestäni välttämättömiä tässä vaiheessa, ja lisää varmaan tarvitsee tehdä jatkossa. Maatiloilla, missä tarvitaan marjanpoimijoita ja maatalouden ammattilaisia, työntekijöitä karjatalouden puolella, tämä herättää sen kysymyksen, että me emme ole osanneet oikeastaan valmistautua tähän tilanteeseen millään tavalla, koska maatalouden ammattilaisten koulutus on jäänyt pikkasen jälkijunaan. Ja sitten toisaalta pitää miettiä sitä ansiotasoa, millä ne palkkatilanteet siellä pyörivät: millä korvataan sitten se, jos esimerkiksi jossakin sopimusneuvottelussa tulisi tilanne, että maatalouden lomittajien palkat nousisivat ja niitä valvottaisiin tarkemmin, ettei pääse alipalkkausta siellä tapahtumaan? Sehän tarkoittaa sitä, että myös tästä talosta ja EU:n lainsäädännön kautta pitää saada lisää rahaa sinne, jotta se pyörii, jotta nimenomaan nämä meidän suomalaiset, laadukkaat, hyvät tarvikkeet pysyisivät hinnaltaan kilpailukykyisinä. Näin siinä tulee käymään.

Sitten kolmantena asiana jäin miettimään sitä, mitä tulee näihin maatalouden ulkopuolisiin ammattiryhmiin, mitkä tässä on kiireellisyysjärjestykseen laitettu mukaan: minä vähän samalla tavalla ajattelen kuin edustaja Sari Essayah johtuen siitä, että työsopimuslakiin on laitettu tällaisia tilanteita varten, että ihmisiä irtisanotaan tai lomautetaan, tämä takaisinottovelvoite, mikä koskee nimenomaan niitä työntekijöitä, jotka on irtisanottu tai lomautettu, ja näin työnantajan on otettava heidät takaisin ja tarjottava ensisijaisesti heille töitä ennen kuin ottaa ulkolaisia töihin. — Kiitos.

17.37 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on ilman muuta kannatettava, ja myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokunta varsin perusteellisesti kävi tätä asiaa lävitse, ja on ihan itsestäänselvää, että tämä on tässä tilanteessa välttämätön.

Oikeastaan ensimmäinen huomioni tähän asiaan on se, että olen kyllä ihmetelty erityisesti perussuomalaisten puheenvuoroja siitä, että tämä yhdeksänkohtainen lista, johon täällä on kirjattu, millä sektoreilla tämä on voimassa, on liian pitkä. Itse ajattelen kyllä asiasta ihan päinvastoin, nimittäin tämä on sellainen asia, että on tietysti totta, että toiset alat ovat huoltovarmuuden kannalta merkittävämpiä kuin toiset, mutta sen jälkeenkin, kun tämä koronakriisi on ohitse, meidän täytyy jollain elää. Jos me olemme ajaneet alas telakat ja rakentamisen ja muut systeemit sinä aikana, niin kyllä se on semmoinen taloudellinen pauku, kun tässä on muutenkin jo riittävästi ongelmia tulossa — valtiovarainministeriö taisi ennustaa 20 miljardin lisävelkaa valtiolle — ettei missään nimessä ole perusteita ajaa niitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

aloja alas, joita tämä taudin torjuminen ei estä ja joissa meillä on paljon ulkomaista työvoimaa. Itse asiassa haluaisinkin itse tähän tuoda lisäksi vielä tämän turkistalouden asian, joka toki realisoituu lähinnä syksyllä — se olisi myös äärimmäisen tärkeä asia olla tässä mukana.

Arvoisa puhemies! Sitten jos mennään tähän akuuttiin ongelmaan tämän maatalouden osalta, ennen kaikkea puutarhatalouden ja myöskin marjanpoiminnan osalta, niin tässä varmaan tarvitaan monenlaisia keinoja, jotta tämä asia voitaisiin ratkaista. Tämä on yksi osa sitä ratkaisua, että annetaan niitten ulkomaalaisten, jotka jo ovat Suomessa, siirtyä vapaammin alalta toiselle, ja kuten edustaja Vartiainen sanoi, niin se voi joillekin olla myös oman elintason parannus. Toki sen rinnalla tarvitaan varmasti myös sitä, että ainakin kohdenneustusti joihinkin tehtäviin meidän pitää ottaa myös niitä henkilöitä, jotka tällä hetkellä ovat ulkomailla mutta jotka ovat kiistatta osaajia niissä tehtävissä, joita tarvitaan, ja joilla on näyttöä siitä, että he niitä kykenevät hoitamaan. Eli en usko, että tätä koko työvoimavajetta pystytään kotimaisiin keinoin ratkaisemaan. Toki ensisijaisena pidän itse sitä, että me mahdollisimman paljon myös kotimaisia työntekijöitä saisimme, ja tässä viestit ovat vähän riskitöitä: toiset yrittäjät, jotka ottavat yhteyttä, toteavat, että kotimainen kiinnostus on varsin vähäistä, ja toisilla taas on positiivisempia viestejä siitä, että kotimaastakin tekijöitä on tullut mutta että on tärkeää, että siellä on joukossa myös niitä, jotka ovat tätä työtä aikaisemmin tehneet.

Mitä sitten tulee näihin kannustimiin kotimaisten osalta, niin näen myös niin, että sen sijaan, mitä perussuomalaiset ovat esittäneet, niin fiksumpaa olisi lähteä tämän sovitellun päivärahan kautta. Mutta sellainen muutos kyllä tarvittaisiin, kun soviteltu päivärahan tällä hetkellä koskee lähinnä osa-aikatyötä, että myös koko-aikatyön yhteydessä voisi olla soviteltu päiväraha. Silloin se tarkoittaisi sitä kyllä, että normaalityöstään lomautetun henkilön kannattaa jo taloudellisesti ottaa vastaan tätä maataloustyötä, jos sitä on tarjolla ja jos on muuten siihen tehtävään sopiva ja kykenevä. Toisaalta sitten opiskelijoiden puolella yksi keino olisi tästä tuloarajasta luopuminen hetkellisesti tai sen tuloarajan merkittävä nostaminen, jolloin tämä ikään kuin koko vuositulo ei tulisi tässä esteeksi sille, että opiskelijoiden kannattaisi lähteä näihin tehtäviin.

Kyllä meidän tämmöisiä täsmäiskuja mielestäni tänne kannustavuuden puolelle myöskin pitää asettaa. Toki niissäkin, minkälaisia tehdään, täytyy pitää järki mukana. Korostan sitä, että tähän ei ole yhtä ratkaisua, mutta tähän tarvitaan nopea ratkaisu, ja se ratkaisu mielestäni on se, että siinä pitää kaikessa kolmessa onnistua: saada maassa oleva ulkomainen työvoima paremmin kohdistumaan näille työvoimapula-aloille, toisaalta saada jonkun verran väkeä myös ulkomailta turvallisesti tänne sisään ja kolmanneksi, ja kaikkein tärkeimpänä, saada mahdollisimman paljon tälle alalle myös niitä kotimaisia työntekijöitä, joilla on mahdollisuus nyt tässä tilanteessa alalle tulla.

17.42 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! On pakko sanoa, että ihmettelen kyllä kummasti juuri sitä, minkä takia tähän listaan on laitettu niin paljon aloja. Itse kuljetusalan hyvin tuntevana en ymmärrä ollenkaan, miten voi kuljetusala olla edes tällä listalla, koska tilanne on se, että kuljetusalalla on tällä hetkellä työttömiä työntekijöitä ihan riittävästi omasta takaa. Ongelma, minkä takia siellä on työttömiä niinkin paljon, on osaksi se, ettei välttämättä olla riittävän päteviä siihen, joten en nyt oikein ymmärrä, miten nyt työttömäksi joutunut tarjoilija voi hoitaa sitten sen kuljetusalan ihmisen työt, koska todennäköisesti heistä varmaan prosentilla tai promillella on edes vaadittavat kortit siihen hommaan, saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

tikka että he pystyisivät tekemään sitä työtä sillä ammattitaidolla, millä tarvitsisi tehdä. Elikkä tässäkin se huoltovarmuuspuoli on kyllä ihan jees, mutta todellisuudessa sen on aivan turhaa olla siellä, koska ei sellaista huoltovarmuustilannetta tule, että täällä jo olevilla ulkomaalaisilla sitä ongelmaa saataisiin korjattua millään.

Huoltovarmuutta pitäisi tulla ehdottomasti tukemaan jatkossakin, elikkä meidän omavaraisuutta pitäisi saada huomattavasti parannettua, ja sitä, mitä perussuomalaiset jo aiemmin ehdottivat, että tämä asia ei vaikuttaisi työttömyystukiin, voisi jollain tavalla ruveta harkitsemaan jatkossakin jossain muodossa — ei samanlaisella kokonaisuudella kuin mitä nyt tarjottiin tähän akuuttiin tilanteeseen, mutta esimerkiksi vuoden 2021 satoon nähden. Ongelmahan näissä aika usein on, että kaikkienkokoisissa työllistämisjutuissa porkkana annetaan työnantajalle, ja matalapalkka-alalla oikeasti pitäisi antaa sitä porkkanaa myös sille työntekijälle, että olisi järkevää ottaa sitä työtä vastaan.

Edustaja Vartiainen tuossa äsken tilytti meidän ehdotuksemme aika hyvin, mutta minun helmitauluni kyllä näyttää muuta, vaikka Vartiainen väitti, että meidän ehdotuksemme on kallis. Minä en ymmärrä, miten se voi olla kalliimpi kuin se, että se sama porukka on työttömyysturvan piirissä edelleen ja me Ukrainasta lennätämme sitten tänne työntekijät tekemään sen työn. Nyt en ymmärtänyt edustaja Vartiaisen helmitaulun helmiä: miten se mukamas on halvempaa tehdä se näin. Kyllä minä näkisin niin, että me annamme niille työntekijöille työttömyysturvan edelleen, jätämme sen lentokoneellisen ukrainalaisia tänne tuomatta ja maksamme sen saman palkan — emme me yhteiskuntana, vaan se maanviljelijä maksaa sen saman palkan — sille koneelliselle suomalaisia. Miten tämä oli nytten edustaja Vartiaisen esittämää ehdotusta kalliimpi ratkaisu? Sen haluaisin kyllä edustaja Vartiaiselta kuulla vaikka myöhemmin. Joka tapauksessa tilanne on aika akuutti. Paljon on puhuttu siitä, kuinka paljon tällä hetkellä maaseudulla on ongelma siinä, saadaanko viljelyt viljeltyä ja kannattaako viljellä eli saadaanko sato korjattua, ja tässä olisi nyt kuitenkin äärettömän nopea vaihtoehto siihen.

Tässä edustaja Satonen ehdotteli soviteltua päivärahaa. Jos me sille linjalle lähdemme, että me lähdemme nyt tekemään jotain järjestelmää tähän näin, niin todellisuudessa ne mansikatkin ovat jo kuivuneet sinne pelloille, jos niitä on saatu edes viljeltyäkään. Nyt on nopeitten ratkaisujen aika, ja pitäisi jokaisen tajuta, että meidän pitäisi tehdä päätökset todella nopeasti.

Ja hallituksen esityshän olisi hyvä — eihän siinä sinänsä mitään — jos se olisi laitettu niille aloille, joille sen pitäisi tulla. Jos täältä löytyisikin pelastus siihen asiaan, mutta ongelmahan on nimenomaan, että me saamme täältä vain kourallisen siihen meidän akuuttiin tarpeeseen: 16 000 tarvittaisiin, ja täältä saadaan muutama sata. Nyt on pakko löytää nopeita ratkaisuja ja sellaisia, millä saadaan sitten myös enemmän volyymia siihen koko tarjontaan. Muuta ongelmaahan tässä ei ole kuin se, että vaihtoehtoisesti joko jätetään 2020 sato viljelemättä ja korjaamatta tai tehdään asioille jotain, mutta nyt ei ole aikaa puuhasteluun.

17.47 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyse nyt sitten ulkomaalaistaustaisten, laillisesti maassa oleskelevien mahdollisuudesta tehdä myös näitä kausitöitä. Meillähan tilastollisesti, kuten täällä on jo moneen kertaan todettu, on 16 000 kausityöntekijää nimenomaan maatalouden piirissä, ja jos ymmärsin oikein, he ovat käytännössä kaikki ulkomaalaistaustaisia. Miksi ulkomaalaistaustaisia? Siksi, että palkat ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

huonoja ja työt ovat raskaita, ja silloin ulkomaalaistaustainen väestö on ollut valmiimpi näihin tehtäviin tarttumaan.

Jos tässä esityksessä on joku kritiikinpoikanen, niin se on tämä ennakkojattelu siitä, että nyt sitten, kun on raskaista, heikosti palkatuista töistä kysymys, niin silloin maassa olevat ulkomaalaistaustaiset ovat näitä ihmisiä, joille mahdollistettaisiin osallistuminen tässä kohdassa. Haluaisin sanoa sen mieluummin niin, että kaikki maassa laillisesti olevat kansalaiset kannustetaan näihin kausityötehtäviin, ei vain ulkomaalaistaustaisia. Ymmärrän, että siellä on rajoittavia esteitä ja se halutaan tietysti tässä nyt sitten ohittaa tällä lainsäädännöllä, muut suomalaiset voivat näihin osallistuakin.

Yhdyn näihin näkemyksiin, jotka täällä ovat tulleet esille, että kun koronaviruksen yhteydessä on nyt tullut monia yhteiskunnallisia innovaatioita vahingossa tämän prosessin aikana, on kysymys sitten etätyöstä, koulujen digiopetuksesta, niin tässä olisi nyt semmoinen vanha hyvä perinne, jonka käyttökelpoisuuden voisi oivaltaa jälleen: perinteiset, hyvät kesätyöt opiskelijoille, nuorille, monille ihmisille, voisivat olla tässä nyt sitten se, jolla epäilemättä voitaisiin paikata tätä haastetta maataloudessa, maanviljelyksessä, jossa tarvitaan kausityöntekijöitä.

17.49 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys siis osaltaan helpottaa maatalouden ja puutarha-alan työvoimapulaa, mutta todellakin tarvitaan pikaisesti hallitukselta muita esityksiä, jotta esimerkiksi vaikkapa mansikkatiloilla tai muilla tiloilla istutuksia ja kylvötoita rohjetaan tehdä. Ilman riittävää työvoiman tarjontaa yritykset vähentävät investointejaan tulevan kesän satoon, ja satokauden epäonnistuminen johtaisi monen tilan kohdalla jopa konkurssiin, koska erikoisviljely on hyvin pääomavaltaista ja taloudellisia puskureita ei useimmilla tiloilla ole. Ja jos taas yrityksiä menisi konkurssiin, niin niiden vaikutukset heijastuisivat hyvin pitkälle tulevaisuuteen.

Ongelmanahan tässä on myös se, että monet muutkin maat ovat samankaltaisessa tilanteessa. Esimerkiksi Ruotsihan on jo tuonut esiin huoltaan uhkaavasta elintarvikepulasta, ja YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mukaan koronavirus on uhka globaalille ruokaturvalle. Eli me voimme nähdä tulevaisuudessa, jos tässä ei nyt tätä osata hoitaa, kiistoja ei pelkästään näistä kasvomaskeista ja suojatarvikkeista vaan ihan yksinkertaisesti myös ruuasta. Poikkeustilanne voi aiheuttaa vakavan ja pitkäkestoisen markkinahäiriötilan kansainvälisiin ja kotimaisiin ruokaverkostoihin, ja sen vuoksi ihan nyt tältä hallituksen käynnissä olevasta riihestä voi odottaa ja tulee odottaa tähän pikaisia ratkaisuja. Tämä ongelma ei siis tunnu pelkästään maatalousyrittäjien kukkarossa vaan myös elintarvikkeiden saatavuudessa ja hinnassa jatkossa.

17.52 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä lyhyesti todeta tähän loppuun, että on mielestäni äärimmäisen tärkeää, että me pidämme kuitenkin huolta siitä, että nämä meidän työmarkkinoiden pelisäännöt ovat voimassa myöskin poikkeusoloissa. Meillä on edelleenkin saatavuusharkinta voimassa ja pidämme siitä kiinni. Tällä esityksellä ei ole siihen vaikutusta ja merkitystä, eikä missään nimessä tämä tarkoita sitä, että olisimme sitä purkamassa millään tavalla.

Sitten haluan sanoa, että on tärkeää myöskin, että tämän tilanteen aikana ja tilanteen jälkeen me pidämme huolta valvonnasta ja seuraamme sitä, mitä vaikutuksia tällä hallituksen esityksellä on tähän tilanteeseen sekä siellä maataloudessa että näillä muilla aloilla. Luu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

len, että näistä mekin voimme sitten oppia myöhempään politiikantekoon ja lainsäädäntöön jotain uutta.

On tärkeää, että tässä ei luoda sellaista mielikuvaa, että jollain tavalla työelämän pelisäännöt tai saatavuusharkinta olisivat kyseenalaistettuja. Aivan samalla tavalla näiden ulkomaalaisten työehdoissa pitää pitää kiinni siitä, mitä tälläkin hetkellä on sovittu. Ja se tietysti tarkoittaa sitä, että siellä yhtä lailla niin sanotusti kantasuomalaiset kuin ulkomaalais-taustaiset ovat lähtökohtaisesti samalta peliviivalta, samalta viivalta ehdolla näihin töihin, joten se on sitten siellä työnantajan päässä se ratkaisu, ketkä sinne maatiloille ja muihin töihin hakeutuvat.

17.53 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä tässä kohtaa on hyvä muistaa se, mistä tässä tosiasiallisesti ollaan keskustelemassa ja mitkä ovat ne tosiasiat, jotka tässä muuttuvat. Puhutaan siis väliaikaisesta kausityöntekijöiden mahdollisuudesta vaihtaa työnantajaa tai vaihtaa toimialaa tässä kriisitilanteessa. Siis kyse on vain siitä, että haluamme mahdollistaa täällä maassa oleville mahdollisuuden vaihtaa työnantajaa tai vaihtaa toimialaa. On päivänselvää, että tämä ei yksin ratkaise tätä koko maatalouden ja puutarha-alan ongelmaa tällä hetkellä — niin kuin valiokunnan kokouksessakin taisin todeta, niin tämä on rikka rokassa — mutta tämä on yksi oleellinen osa. Meillä ei ole olemassa sellaisia keinoja, joilla me yhdellä lainmuutoksella muuttaisimme koko tämän tilanteen, vaan me tarvitsemme useamman rikan tähän kokonaiseen rokkaan.

Asia on kiireellinen. Meillä on maatiloilla Varsinais-Suomessa aidosti jo se tilanne, että siellä tehdään tällä hetkellä niitä päätöksiä, istutetaanko vai eikö istuteta, ja kyllä minä todella toivon, että tästä salista lähtee sellainen viesti, että istutakaa, ja me hoidamme oman osuutemme täällä niin, että se työntekijävoima on sitten koko kauden ajan saatavilla. Me tarvitsemme monenlaisia toimia. On huomattava, että tämä muutos on voimassa vain loka-kuun loppuun, mutta se on erittäin ratkaiseva osa tässä kokonaisuudessa.

En malta tässä kohtaa olla mainitsematta myös maa- ja metsätalousministeriön lausuntoa maa- ja metsätalousvaliokunnalle siitä, että kriittisimmät tehtävät ovat jo tällä hetkellä käynnissä olevat puutarha-alan kevättyöt.

Kokoomus on täällä muutamaankin kertaan tästä turkistaloudesta maininnut, ja ensimmäisenä itselleni tulee mieleen, kuinka huoltovarmuusasioihin liittyy meidän turkistarhaus, mutta se oleellisesti tarkoittaa eläintuotannon ja eläinsuojelullisia asioita. Meidän on pidettävä huoli siitä, että myös näillä aloilla eläinsuojelulliset asiat hoituvat tässäkin tilanteessa. Eläintiloilla ulkomaalaisen kausityövoiman puute voi aiheuttaa vakavia tilanteita, ja meistä ei varmasti kukaan halua niitä omalta osaltaan olla lisäämässä.

En malta myöskään olla mainitsematta siitä, että MTK korostaa nimenomaisesti sitä, että viime viikkojen aikana tehtyjen selvitysten mukaan kausityövoimasta on jo nyt suuri ja välitön tarve maatiloilla ja puutarhayrityksissä — on siis erittäin suuri tarve jo tällä hetkellä. MTK on omassa lausunnossaan ottanut kantaa siihen, että se haluaa kaikin keinoin edistää kotimaisen työvoiman saatavuutta, ja onkin esittänyt useita keinoja, joita tässä kotimaisten työntekijöiden saatavuuden osalta voidaan tehdä, mutta ne ovat niitä muita toimia.

En ymmärrä sitä, että tässä otsikon alla olevassa asiassa perussuomalaiset vaativat hallintovaliokuntaa tekemään työttömyysturvan alle kuuluvia muutoksia. En usko, että hallintovaliokunta on sellainen valiokunta, joka voi ottaa näihin työttömyysturvan alaisiin asioihin kantaa. Ihmettelen kovasti sitä, ajattelevatko perussuomalaiset, että on oikein, että siellä puutarhalla tai maatilalla tällä hetkellä vakituisessa työssä oleva työntekijä joutuukin eri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

arvoiseen asemaan palkkansa suhteen siinä, että nyt sinne otettaisiin työhön sellainen työntekijä, joka saisi sekä työttömyyspäivärahaa tai ansionmenetykskorvauksia että palkan, kun tämä vakituinen työntekijä saisi sitten tosiasiallisesti pienempää palkkaa. Aika erikoinen asetelma.

No, tämä esitys ei muuta saatavuusharkintaa, niin kuin edustaja Heinäluomakin tuossa totesi, ja se on hyvä tässä kohtaa muistaa. Edustaja Semikin taisi tästä todeta, että jos maatilalla tai puutarhalla on jo lomautettuja ihmisiä, niin ei niitä voida siellä vaihtaa halvempiin ulkomaalaisiin työntekijöihin. Meillä on nämä lainsäädännöt olemassa jo sitä ennen.

On päivänselvää, että me tarvitsemme monia eri toimia tämän ongelman ratkaisemiseksi. Niitä on varmasti useita tulossakin, mutta tässä kohtaa en malta olla sanomatta vielä siitäkin, että olemme tänään tässä salissa olleet tekemässä jatkopäätöstä siitä, että väliaikaisia poikkeuksia joihinkin vuosilomalain ja työaikalain ja työsopimuslain asetuksiin on tulossa. Nämä asetukset koskevat kriittisiä aloja, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä, mutta näiden poikkeuslakien käyttäminen voi tulla hyvin tarpeelliseksi myös maatalous- ja elintarviketeollisuutemme alalla ruokahuoltomme varmistamiseksi. Jos ruokahuoltomme ei kokonaisuudessaan toimi, moni muukaan asia ei toimi. Tarvitsemme rohkeita ja nopeita päätöksiä monella eri sektorilla tämän asian ratkaisemiseksi.

17.59 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Lisään vielä tuohon äskeiseen puheenvuoroon liittyen tähän ulkomaalaislakiin ja viisumiasiaan ja tähän lainsäädännön seurantaan.

Valiokunta tosiaan ehdottaa ulkomaalaislain osalta, että tästä ehdotetusta hallituksen esityksestä poistetaan ulkomaalaislain 213 b §:stä viittaus viisumeihin, koska se on sovellettavaksi tähän lakiin. Työnteko perustuu siten ulkomaalaislain nojalla myönnettyyn oleskelulupa sen tarkemmasta tarkoituksesta riippumatta, ja tällä sääntelyllä ei puututa muun lain nojalla myönnettyihin oleskelulupiin. Valiokunnan kanta merkitsee sitä, ettei esimerkiksi turistiviisumilla maassa oleva voi tehdä nyt säädettävässä väliaikaisessa lainsäädännössä tarkoitettua työtä. Edellä on todettu myös se seikka, ettei valiokunta näe perustelluksi turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeuden laajentamista nykyisestään. Laittomasti maassa oleskelevat eivät myöskään sovellu nyt säädettävän poikkeuslainsäädännön soveltamisalan piiriin.

Tosiaan hallintovaliokunta teki selväksi sen, että tämä esitys irtaantuu niin sanotusti tästä komission tiedonannosta ja siihen liittyvistä aloista, ja näistä aloista tarkemmin säädetään nyt poikkeuksellisesti valtioneuvoston asetuksella torstaina eikä ministeriön asetuksella niin kuin monesti asetukset menevät.

Hallintovaliokunta myöskin pitää välttämättömänä, että säädettävän lainsäädännön vaikutuksia seurataan tarkkaan ja ettei tässä vaiheessa säädetä kyseessä olevaa määräaikaista erityislainsäädäntöä olemaan voimassa pidemmälle kuin kuluvan vuoden lokakuun loppuun saakka. — Kiitos.

18.00 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Vasemmalta laidalta, viimeksi edustaja Rantaselta, on tullut tänne suuntaan huomautus, että me emme ota huomioon sitä, että Suomen lain kannalta ei ole mahdollista vaihtaa suomalaista työntekijää esimerkiksi halvempaan ulkomaalaiseen. Kysehän ei ole tästä. Tämä prosessi yleensä ei mene näin, vaan se menee sillä tavalla, että näiden alojen, joille on ulkomailta mahdollisuus tulla ja joille tarjotaan tässä meidän globaalissa liikkeessä tällainen työvoiman syöttövaikutus, palkkakehitys ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

ole normaalia tai se ei ole samanlaista kuin muilla aloilla. Tämä huomataan esimerkiksi Helsingissä ja metropolialueilla hyvin selvästi, eli niiden alojen, joilla on vahva ulkomaa-laisedustus työvoimassa, palkka ei nouse samaa tahtia kuin muualla, ei edes samalla alalla eri puolilla maata eli riippuen siitä, missä saatavuusharkinta on voimassa ja missä se ei ole.

On aivan totta, että meidän lainsäädäntö säätelee asioita, esimerkiksi, että alipalkkausta ei saa olla, ei saa tehdä väärinkäytöksiä ja niin edelleen, mutta ei näillä valitettavasti tässä tapauksessa ole hirveästi merkitystä. Viimeksi tänään Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa on kerrottu, miten helsinkiläisillä rakennustyömailla, Olympiastadionilla ja niin edelleen, on havaittu merkittävää hyväksikäyttöä. Se, että tätä säädelään lailla, ei varsinaisesti muuta tätä asiaa.

Erityisesti otin puheenvuoron vastatakseni edustaja Vartiaiselle. Me eri foorumeilla käymme aika ajoin tätä keskustelua, ja aina nousevat nämä samat asiat esille. Perussuomalaiset eivät missään vaiheessa ole väittäneet, ettei kyseessä olisi kannustinongelma. Me voimme miettiä tätä kannustinongelmaa kahta reittiä: joko palkka näillä aloilla on liian alhainen sosiaaliturvaan nähden tai sosiaaliturva on liian korkea palkkaan nähden. Tiedän, mikä on edustaja Vartiaisen ratkaisu tähän — se on tietysti se, mikä kohdistuu sosiaaliturvaan — mutta me emme varsinaisesti näe sitä tällä tavalla. Perussuomalaistenkin mielestä sosiaaliturvaan ja esimerkiksi työmarkkinoille on syytä tehdä reformeja ja uudistuksia, mutta ne on mahdollista tehdä vasta sitten, kun meillä on järjestelmä, jossa ei ole mahdollista, että tulee aina uutta, niin sanotusti kilpailukykyisempää työvoimaa maahan tietyille sektoreille. Mikäli edustaja Vartiaisen oma positio olisi sellainen, että se olisi uhattuna, että ulkomailta voi tulla ihminen, joka tekee ahkerammin ja edullisemmin töitä siksi, että hän haluaa jäädä maahan, näkemys ehkä olisi toinen. Tämä koskettaa lukuisia sektoreita Suomessa, lukuisia työntekijäammattia ja muita. Se on syytä ymmärtää, vaikka itse ei ole siellä.

Lisäksi perussuomalaiset vastustavat luokkayhteiskunnan repeämistä, sitä, että meidän maassamme tietty porukka, joka on saanut tietyn aseman, on koulutettu, on suomalaista, ja sen lisäksi tänne tulee ihmisiä, joiden tehtävä on palvella meitä aina hieman halvemmalla. Tämä prosessi ei ole hyvä. Tämä ei ole humaania, eikä se kuulu hyvinvointiyhteiskuntaan.

Mitä tulee vielä näihin väärinkäytöksiin, niin avi ja Rikosuhripäivystys ovat todenneet, että aina, kun ne tekevät tarkastuksia sektoreilla, joilla käytetään paljon ulkomaalaisia, siellä on väärinkäytöksiä. Aivan liian vähän me laitamme resursseja siihen, että näitä voidaan selvittää, mutta aina, kun selvitetään, löytyy väärinkäytöksiä — ja tämä siis Suomessa, jossa on hyvin korkeat standardit, hyvin tarkka lainsäädäntö, joka tätä asiaa säätelee.

Tämä ei ole niin yksinkertainen asia, eikä tätä pidä naiivisti lähestyä, ei sitä kautta, että uskoisi markkinavoimien täydelliseen erehtymättömyyteen ja siihen, että tämä asia toimii yksinkertaisesti työvoiman tarjonnan ja kysynnän kautta. Meillä on tiettyjä asioita, mitkä pitää ottaa huomioon, mikäli me emme halua, että meidän yhteiskuntamme vajoaa tilaan, jossa täällä voidaan aina sanoa, että on työvoimapula, mikäli meillä ei ole tarpeeksi edullista työvoimaa tarjolla.

18.05 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Puutun nopeasti muutamaan täällä esille tulleeseen seikkaan:

Edustaja Räsänen puhui tästä Ruotsissa vallitsevasta huolesta, elintarvikepulasta. Tähän minä haluan täsmentää, että Ruotsin tästä alueesta vastaavat viranomaiset eivät mitään tällaista tunnista. Livsmedelsverket tai sitten tämä myndigheten för beredskap, paikallinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Huoltovarmuuskeskus, eivät ole lainkaan huolissaan elintarvikepulasta. Jos tätä googlaa, niin Ruotsista on hyvin vaikea löytää livsmedelsbrist-sanalle hittejä. Tämä on itse asiassa Suomen mediassa syntynyt käsitys. Ruotsissa ei tästä asiasta olla huolestuneita.

Edustaja Laakso kysyi, tulisiko se sitten muka halvemmaksi, että ei maksettaisi täyttää työttömyyskorvausta maataloudessa työtä tekeväälle työttömälle. No, hän olisi oikeassa, jos olisi niin, että 100 prosentin varmuudella tämä työtön ei tekisi mitään muuta: ei voisi tehdä mitään muuta työtä kuin olla joko siis työttömänä tai tehdä maataloustyötä. Oikeasti työmarkkinat kuitenkin kriisissäkin toimivat jonkin verran, ja ihan niin kuin edustaja Satonen täällä oikein totesi, niin meillä on myös paljon muita toimialoja, joissa tarvitaan työvoimaa, eli on taloudellisesti epärationaalista hyvin kalliilla lahjuksella ohjata nimenomaan maatalouteen — kyllä sinne täytyy saada työvoimaa hieman kohtuullisemmilla julkisilla kustannuksilla.

Edustaja Purra avasi täällä aika ison kysymyksenasettelun. Sanonpa vain tämän perusasian, että vaikka ei suhtauduta naiivisti, niin kuitenkin tätä asiaa on tutkittu taloustieteessä todella paljon, ja kun Purra havaitsee maahanmuuttajien korkean osuuden ja matalapalkkaisuuden korreloivan toimialojen kesken, niin pääsääntöisesti sen korrelaation syy menee kuitenkin niinpäin, että se, että ala on matalapalkka-ala, houkuttelee sinne työvoimaa ulkopuolelta, ei toisinpäin, koska markkinataloudessa kuitenkin erittäin vahva mekanismi on se, että palkkataso määräytyy tuottavuuden mukaan. Ja se, että meillä on ulkomaisia taksikuskeja ja siivoajia, ei johdu siitä, että nämä olisivat jotenkin syrjäyttäneet suomalaiset. Kyllähän työmarkkinoilla yleensä työnantajien on helpompi monestakin syystä halvempaa rekrytoida kotimaasta, ja kaikki, jotka työmarkkinoilla toimivat, tietävät sen, että yleensä kuitenkin se suuri ulkomaalaisten osuus kertoo siitä, että on ollut vaikea saada työvoimaa kotimaasta.

Poikkeuksia voi olla, väärinkäytöksiä olla, mutta tämä on se iso kuva: kun on tutkittu maahanmuuttoaaltojen vaikutusta palkkatasoon siinä kohdemaassa, niin se on yleensä hyvin vähäinen ja tilapäinen. Tällaisia tuloksia on saatu niin Pohjoismaista kuin vaikka Floridasta. Se on kuitenkin se iso kuva, johon tällainen politiikka kannattaa perustaa. Jos meillä ei olisi ulkomaalaisia työntekijöitä, niin ei se niin olisi, että näillä mansikanpoimijoilla olisi korkeammat palkat, kun eivät kuluttajat kuitenkaan siitä mansikasta suostuisi enempää maksamaan, kun siellä kuluttajan onneksi on kuitenkin olemassa myös belgialaisia ja hollantilaisia ja espanjalaisia mansikoita. Silloin ne mansikat jäävät vain sitten tuottamatta Suomessa. — Kiitos.

18.08 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Erittäin mielenkiintoista keskustelua, ja täytyy nyt sanoa se ääneen, että pandemia on jo paljastanut täällä suomalaisia myyttejä, joita me kovasti ylläpidämme suomalaisesta huippuvarautumisesta, suomalaisesta huoltovarmuudesta, suomalaisesta turvallisuudesta, hygieniasta ja puhtaudesta — ne ovat nyt tämän kriisin alkaessa ja kriisin aikana alkaneet rapistua aika voimakkaasti. Eli kannattaa katsoa toutta silmiin: me emme olleet varautuneet aivan niin kuin kuvittelimme olevamme.

Tässä aiheena ovat kausityöntekijöiden tilanne ja maatalouden ongelmat. Katsoin tästä erään maatilan tuntipalkkoja, ja en kyllä yhtään ihmettele, että meillä on tässä tilanteessa vaikea saada sinne suomalaisia töihin: tuntipalkka 18 vuotta täyttäneille 8,71 ja 16 vuotta täyttäneille 6,97. Olisikohan tässä kyseessä aika vahvasti kannustinloukkukin?

Puhutaan ratkaisuista. Perussuomalaiset ovat tuoneet tänne erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja esiin, ja nyt täytyy tietenkin lähteä katsomaan erittäin laajalla skaalalla kaikenlaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Kannattaa katsoa sitä, minkälainen työvoimareservi tässä maassa tällä hetkellä on. Meidän täytyy ensisijaisesti hyödyntää suomalainen työvoimareservi, ja sitä kyllä löytyy pelkästään, kun lähdemme tekemään tiivistä yhteistyötä ylioppilaiden, ylioppilas- tai lukiolaisyhdistysten kanssa, Suomen ylioppilaitten liiton kanssa, ja katsomaan, minkälainen porukka nyt ylioppilaskirjoitusten jälkeen on tuolla väliatilassa. Siellä on paljon porukkaa, joka odottaa asepalveluksen alkamista, eivät oikein tiedä, mitä tekisivät tulevaisuudessaan. Sieltä varmasti löytyy, mutta heidät täytyy kaapata tähän hommaan nyt nopeasti mukaan kannustamalla ja ihan kohdemarkkinoinnilla. Meillä on ihan kummallinen käsitys siitä, että täytyy pönkittää tässä suomalaista osaamista, suomalaista työvoimaa ulkomailta tuodulla työvoimalla. Eikö meidän ensisijaisesti pitä todellakin hyödyntää ja kouluttaa näitä meillä nykyisin maassa olevia?

Edustaja Purran puheenvuoro oli erinomainen, ja muutosesitys on erinomainen, ja kannatan sitä.

18.11 Matti Semi vas: Puhemies! Kiinnitin huomiota tuohon edustaja Purran hyvin kuvaamaan tilanteeseen tässä meidän maataloudessa ja vierastyövoiman käytössä ja siinä, miten nämä tämmöiset pääoman omistajat käyttäytyvät. He käyttävät hyväkseen eri rakennustyömailla, metalliteollisuudessa näitä meidän suomalaisia yrittäjiä, joita on aika tavalla siellä mukana siinä toiminnassa, ja tämä on semmoista moraalikysymystä, kuinka hoidetaan ja pidetään sitten ne palkat kunnollisina ja hyvällä tasolla ja maksetaan kaikki maksut, mitä siihen kuuluu. Kyllä näitä tapauksia — itse kun olen rakennusalalla ollut, niin minä tiedän — näitä on paljon.

Se, mikä siinä on heikkous, on tämä valvonnan puutos, koska jos mietitään sitten, ketkä siellä valvovat, niin ne ovat yleensä Rakennusliiton palkkarengit, jotka kiertävät viikonloppuisin, kun ei virkamiehiä saa töihin sinne. Tämä on se tilanne. Mutta tämä lakihan, mikä tässä meillä on käsittelyssä, ei mahdollista sitä, että näin pystyisi toimimaan. Meillä on olemassa nimenomaan lomautuksien ja irtisanomisten osalta nämä työsopimuslaissa olevat pykälät, mitkä määräävät sitä takaisinottovelvoitetta ja työn tarjoamista ensin näille lomautetuille ja irtisanotuille. Se on semmoinen todellinen tosiasia.

Sitten tuohon edustaja Ranteen kuvaamaan tilanteeseen. Jos mietitään sitä, kuinka suomalaiset vanhemmat käyttäytyvät, kun lapsi lopettaa koulun, niin se lähtee siitä, että hommaa hyvä ammatti, minkä palkalla pärjää, eivät he kertaakaan mainitse siellä maataloutta. Maatalouden työnteko on ollut aina sitä, että se kulkee isältä pojalle. Se on tavallaan semmoinen kutsumusammatti ollut niille ihmisille, jotka tekevät sitä, ja siksi siellä ovat jääneet jälkeen palkkatasot, joita pitäisi huomattavasti parantaa, jotta tämä herättäisi sen halun, että haetaan maatalouteen. Minä tiedän sen omista lapsistani, he ovat hirmu kiinnostuneita maataloudesta, mutta kun ei sillä... — He katsovat, että on pieni palkka, he pärjäävät paremmin sillä, että esimerkiksi ovat leipomossa töissä tai sitten eläintenhoitajana eläinlääkärin avustajana ja muuta tällaista. He pärjäävät paremmin niillä palkkoilla kuin sillä maatalouden tuotolla. Mutta he mielellään olisivat maatalouden kimpussa, etenkin siinä vaiheessa, kun toisella tuntuu olevan näitä paimenkoiria ja hän tykkää siitä agilitysta ja muutenkin siitä paimenkoirien kanssa työskentelystä. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Sitten valiokunnan puheenjohtaja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

18.13 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Vielä tähän edustaja Vartiaisen viimeiseen puheenvuoroon:

Itsekin olen sen verran taloustieteellisiä tutkimuksia tästä asiasta lukenut, että tiedän, että suurin osa niistä on tehty paitsi angloamerikkalaisissa maissa myös ylipäättensä maissa, joissa ei ole näin inklusiivista ja hyvää sosiaaliturvaa kuin Suomessa. Silloin tilanne on aika erilainen esimerkiksi siinä, miten maahanmuuttajien määrän lisääntyminen vaikuttaa yleiseen palkkatasoon. Mutta Suomessa me tiedämme, että me olemme hyvinvointijärjestelmä ja meillä on sosiaaliturva, joka on paitsi antelias myös tarjolla käytännössä kaikille, jotka tänne saapuvat, ja sillä on selvä vaikutuksensa siihen, että tämä ei pidä paikkaansa Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Hollannin kaltaisissa maissa. Tämä on nähtävissä jo kymmenen vuoden takaa esimerkiksi Uudenmaan tiettyjen sektorien palkkakehityksessä, ja tämä kaikki löytyy Tilastokeskuksen aineistoista. Tämä ei pidä paikkaansa, että sektoreilla maahanmuuttajien suuri lukumäärä ei vaikuttaisi siihen yleiseen palkkatasoon.

Kysymyksessä on tällainen hyvin idealistinen näkemys siitä, kuinka aina voidaan löytää ihmisiä, jotka haluavat tulla tänne tekemään töitä ja se hyödyttää meitä kaikkia ja heitä siellä. Tässä on kyseessä eräänlainen maan sisäinen versio Kiina-ilmiöstä eli ajatus siitä, että aina löytyy jotakin kilpailukykyisempää. Me tiedämme, että ensimmäisenä täältä lähtivät tehtaat jonnekin, vaikka nyt sinne Kiinaan, sen jälkeen ne ovat siirtyneet jo muualle, sitten ne siirtyvät Afrikkaan, kiertävät koko palloa. Aivan sama on kyseessä työvoiman tänne saapumisessa. Meille ei enää tulla juurikaan Virosta, ei Baltian maista, ei EU:n sisäpuolelta näille tietyille sektoreille, vaan on siirrytty kolmansiin maihin. Niistä siirrytään jälleen eteenpäin ja jälleen eteenpäin.

Ymmärrän tämän hyvin markkinaliberalistisen ajatuksen pääsanoman, ja se on se, että me voimme kiertää koko maapallon ja aina löytyy vähän kilpailukykyisempiä työntekijöitä tänne. Mikä on sitten se viimeinen Afrikan maa, josta me saamme vielä työntekijöitä, jotka haluavat iloisesti tulla tänne tekemään töitä? Tämä on juuri edustaja Vartiaisen näkemys.

18.16 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! On pakko tarttua tähän edustaja Vartiaisen kommenttiin, että suomalaiset eivät ole valmiita maksamaan kotimaisista tuotteista enempää. Nyt ei ole esimerkkiä mansikasta, mutta on maidosta: Ylen tekemä tutkimus noin puolentoista vuoden takaa kertoo, että noin 70 prosenttia ihmisistä maksaisi mielellään 10 senttiä lisää maitolitraan, jos se menisi varmasti alkutuottajalle. Myös tosiaan työttömät ovat valmiita tämän maksamaan. Ja mitä se tarkoittaisi maitotilalliselle? Korotus vakauttaisi kannattavuutta merkittävästi, mutta ennen kaikkea tilalla kyettäisiin tekemään välttämättömiä korvausinvestointeja. Nykyisellä kannattavuustasolla nämä kaikki jäivät tekemättä. Eli kyllä suomalaiset ovat valmiita maksamaan. [Välihuutoja]

18.17 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En halua tätä keskustelua paljon pitkittää, vaikka tämä on ollutkin mielenkiintoista sinänsä, täytyy kyllä sanoa. Minäkin olen hieman yrittänyt opiskella kansantaloustiedettä ja itse asiassa eläin itseni kansantaloustieteen opettajana ennen kuin pääsin tänne eduskuntaan ja tiedän, että kun on tänne päässyt, niin sitten on jo menettänyt asiantuntijan tittelin, enkä sen takia lähdekään tähän.

Mutta haluan sanoa tähän vain lyhyesti, että kyllä oma näkemykseni on vahvasti se, että jos tällä perussuomalaisten linjalla mennään, niin siitä seuraa ainakin se, että Suomessa kaikki ovat köyhempiä kuin tällä hetkellä, ja siitä seuraa se, että ne tavarat ja tuotteet, joita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

me sitten täällä itse innokkaasti valmistamme, ovat varmasti kalliimpia ja sitä kautta ihmisillä on paljon vähemmän rahaa käytettävissään. En nyt toivoisi sentään, että ihan tälle linjalle lähdetäisiin. Kyllä nämä argumentit ovat valitettavasti aika köykäisiä tässä keskustelussa. Kyllä meidän pitää ymmärtää, että maailmankaupassa asioita tehdään pääosin siellä, missä ne on tehokkainta valmistaa, ja jos siitä luovutaan, niin kyllä sillä on valtava merkitys siinä, mikä tämän koko maailman hyvinvointi on. Se on sitten eri juttu, että totta kai tästä huoltovarmuuden näkökulmasta varmaan on joitakin asioita, joita on viisaampi tehdä jatkossa enemmän kotimaassa kuin on tehty aikaisemmin, mutta jos tätä isoa kuvaa lähdetään muuttamaan, niin kyllä sen seuraus on kaikkea muuta kuin positiivinen tämän kansakunnan kannalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu on nyt jo muutaman puheenvuoron ajan lähtenyt etääntymään varsinaisesta aiheesta.

18.18 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen sanoi, että ihmiset eivät olisi valmiita maksamaan niistä kotimaisista mansikoista enempää kuin ne tällä hetkellä maksavat, koska Espanjasta tai jostain muualta voidaan sitten tuoda halvempia mansikoita. Tämähän vain osoittaa sen, että tämä ongelma on koko tässä maailmanjärjestyksessä, talouden globalisaatiossa eikä tämä ole mikään Suomen kansallinen ongelma.

On luonnotonta, että Espanjasta tai toiselta puolelta maapalloa on mahdollista kuljettaa tänne elintarvikkeita, jotka ovat halvempia täällä kuin kotimaassa tuotetut elintarvikkeet, ja tälle asialle tietysti pitäisi pyrkiä tekemään jotain joko kansallisin tai EU:n laajuisin protektionistisin toimin. Muun muassa, edustaja Vartiainen, kasvikset ovat Espanjassa niin halpoja siksi, että laittomat afrikkalaiset maahanmuuttajat poimivat niitä, mutta ei kai tämä voi olla mikään tavoitetila länsimaisessa yhteiskunnassa.

Tosiasiasta valitettavasti on, että ihmiset maksavat monista asioista tällä hetkellä liian vähän, ja juuri sen takia globalisaation ilosanomaa on niin helppoa markkinoida ihmisille. Edustaja Satonen sanoi, että jos perussuomalaiset saisivat päättää, niin me maksaisimme kaikesta enemmän ja olisimme köyhempiä. No, minun mielestäni on parempi se, että ihminen maksaa mansikoista hiukan enemmän palkasta, jonka hän saa omasta työstään, kuin se, että hän saa sillä sosiaaliturvarahallaan vähän halvempia mansikoita kaupasta. Kyllä tämä tällainen on minun mielestäni vähän kestävämpi ajattelua.

Yleiskeskustelu päättyi.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelun kuluessa on tehty käsittelyn pohjaa koskeva ehdotus. Äänestys tapahtuu tässä istunnossa tauon jälkeen.

Istunto ja asian käsittely keskeytetään ja istuntoa jatketaan kello 18.30.

Täysistunto ja asian käsittely keskeytettiin kello 18.20.

Täysistuntoa jatkettiin kello 18.30.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan kello 18.20 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 2. asian käsittelyä.

Yleiskeskustelussa on Riikka Purra Jussi Halla-ahon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvät 1.-4. lakiehdotus.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Riikka Purran ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 43, ei 10; poissa 146 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2020 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 3. ja 4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.